National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A 0N4
DIVISION JOURNAUX

B/03/C/4/5

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 48 (3161) XXXIV aastakäik

Teisipäeval, 25. juunil 1985 — Tuesday, June 25, 1985

Üksiknumbri hind 70 centi

Balti orjusest New Yorgi suurlehes

„Wall Street Journal'i" juhtkiri käsitleb balti probleeme

Ühendriikide suurima tiraazhiga päevaleht „The Wall Street Journal" avaldas 14. juunil juhtkirja Balti riikide küsimuses, pealkirjaga „Balti orjus". Anname alljärgnevalt tõlkes edasi suurema osa „The Wall Street Journal'i" juhtkirjast.

„Ma olin seotud vangla trellide külge ja tulist nuga hoiti minu naha vastu. Jahutamiseks kallati mind üle külma veega. Mind jäeti seotuna trellide külge neljaks ööpäevaks." See väljasmugeldatud teade kirjeldab ühte Janis Barkans'i keerukamatest piinamistest, kes on veetnud enamuse oma noorest täiskasvanu east vangistuses nõukogudevastase agitatsiooni süüdistuste alusel. Tema kaaslätlasi on venelaste poolt piinapingil venitatud sellest saadik kui punaarmee marssis Riiga sisse aastal 1940.

Käesolevast nädalast 45 aastat tagasi liimiti Läti vägivaldselt N. Liidu külge, pärast kahte aastakümmet kestnud ajajärku iseseisva vabariigina. Nagu kahel teiselgi vabariigil, Leedul ja Eestil, lõppes tema eksistents.

Olgugi, et nad on muutumas nõrgemaks on signaalid Baltikumist jätkuvasti kuuldavad.

Nad tuletavad meile meelde, et paktid N. Liiduga on äärmiselt ebausaldusväärsed ning et riike on võimalik ära kaotada, ilma et paljud teised riigid paneksid seda tähele.

Lenin kirjutas alla rahulepingutele Eesti, Läti ja Leeduga, loovutades igaveseks ajaks kõik suveräänsed õigused nende üle. Õnnistatud nagu alati lühikese mäluga, taastasid nõukogude võimud hegemoonia nende riikide üle, kirjutades alla kurikuulsale Molotov-Ribbentropi paktile aastal 1939. Venemaa kirjutas ka alla Atlandi Hartale aastal 1941, mis kinnitas taas rahvaste õigusi valida oma valitsussüsteeme. See on aga muidugi Molotov-Ribbentropi pakt, mis on ikka veel kehtiv tänapäeval, olgugi, et seda kunagi ei nimetata ametlikes nõukogude ajalookäsitlustes, kuna kommunistid ju mitte kunagi ei kaubitsenud natsidega.

Veristatud ja tõugatud mõlema türannia poolt (natsid okupeerisid kõik kolm riiki pärast seda, kui Saksamaa kuulutas sõja Venemaale)

kaotasid Balti riigid (kellede maa-ala on kokku Oklahoma osariigi suurune) umbes 600.000 inimest kesköistele haarangutele, kontsentratsioonilaagritele ja Siberi külmadele nurkadele.

Kuid see, mis on neile juhtunud sellest saadik 1950-ndate aastate alguses kui murti viimane vastupanu on samuti kohutav."

„The Wall Street Journal'i" 14-nda juuni juhtkiri jätkab allpool järgmiselt: „Viis kuidas ühest riigist lahti saada on põhiliselt järgmine: esmalt sa mõrvad kõige kõrgema esheloni, siis sa saadad sisse võõra tööliskonna selleks, et lahjendada elanikkonda, järgnevalt sa muudad ametliku keele selleks, mida keegi päriselanik ei taha rääkida, siis sa saadad päriselanikke impeeriumi teistesse osadesse ja, mis veel parem, topid neid rongidesse, et saata võitlema Afganistani.

Baltlasi ei ole aga kerge olnud võita. Protestivormid on ulatunud enesetapust (õpilane Kaunases, Leedus, aastal 1972) kuni keeldumiseni rääkida vene keelt väljaarvatud surve all,

massiivse kirikuskäimiseni eriti Leedus, mis on jätkuvasti jonnakalt katoliiklik, ja mornide kogunemisteni Riia vabadussamba ümber.

Kuid kõigele sellele vaatamata on kunagi õitsev olnud põllumajanduslik tükk Kirde-Euroopast muudetud raketiväljaks, mis on potentsiaalselt võimeline pihustama Euroopat. Teadete kohaselt on Balti riikidesse paigaldatud arvatavasti 174 maapinnal asuvat tuumarelva kandjasüsteemi. Allveelaevadele ja sõjalaevadele on seal paigaldatud umbes 140 tuumarelva kandjasüsteemi, niihästi konventsionaalsete kui ka tuumaotsikutega.

Balti rahvastel on vähe rõõmu nendest mänguasjadest. Ja nad ei ole sugugi õnnelikumad oma orjastamise puhul kui 45 aastat tagasi kui see algas, hoiak mida jagavad poolakad, tshehhid ja teised, kes värvati hiljem nõukogude impeeriumi.

Kui mehed Kremlis arvavad, et saranased vihameeled on tähtsusetud nende imperiaalsete ambitsioonide puhul, siis ei ole nad küllalt ajalugu õppinud."

Nende sõnadega lõpeb juhtkiri Ühendriikide kõige suurema tiraazhiga päevalehes „The Wall Srteet Journal'is", mis on pealkirjastatud „Balti orjus".

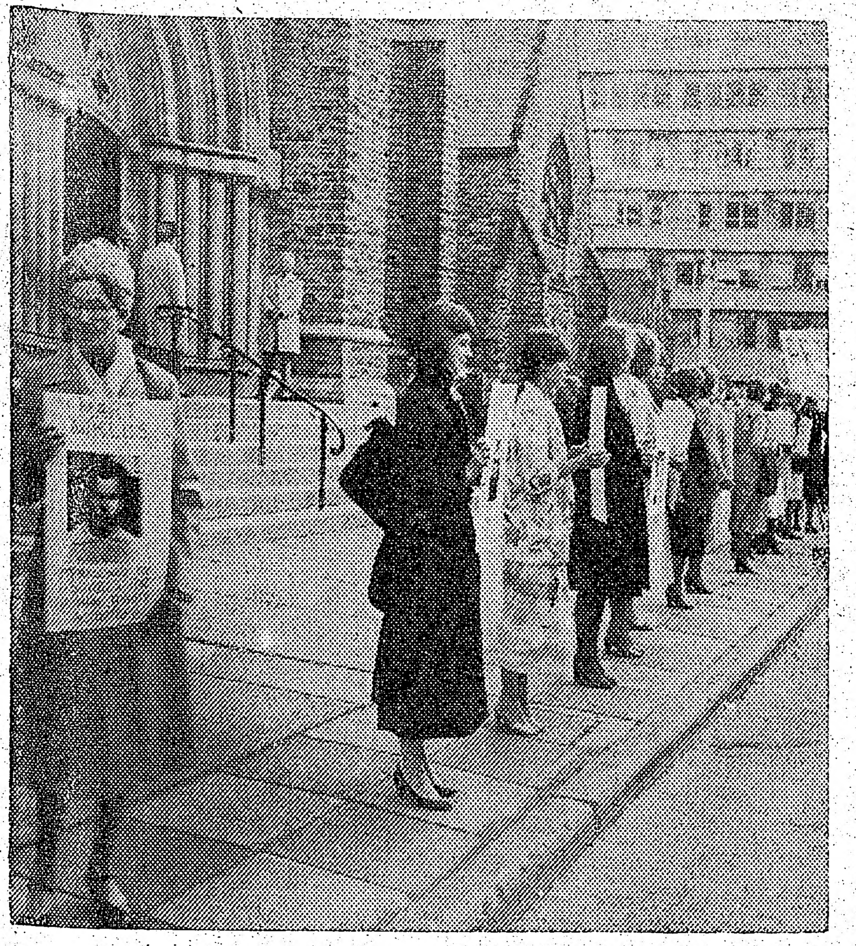

Enne küüditamise mälestusteenistust toimus St. Pauli kiriku esisel balti naiste demonstratsioon, kes kandsid rinnal oma rahvuste dissidentide pilte ja vabastamise nõuet. Demonstratsioon äratas ka tähelepanu kui baltlaste oma „holocaust'i" tähistamine.

329 hukkus lennukisse asetatud pommi lõhkemisel

Pomm Air India reisilennukis, mis oli teel Montrealist Londonisse ja edasi Indiasse, hävitas lennuki 9500 meetri kõrgusel Atlandi ookeani kohal ja kõik 329 reisijat ning meeskonnaliiget hukkusid. Reisijad olid hindu emigrandid, nende hulgas 86 last, kes sõitsid Indiasse koolivaheajal oma perekondi külastama.

Vähem kui tund aega varem lõhkes pomm Jaapani, Tokio Narita lennuväljal, surmaste kaks pagasitöölist. See CP Air lennuk lahkus Vancouverist, kuid oli saabunud 10 minutit varem. Olnuks plahvatus õhus, hukkunuks ka sel lennukil sõitjad.

Mõlemad plahvatused arvatakse olevat sabotaazhiaktid, millega India lennuliini mõnikord on ähvardatud. Politsei uurib võimalikku seost kahe plahvatuse vahel, kuid on keeldunud kommenteerimast teadet kahest sikhist, kes on FBI poolt tagaotsitavad, kuna nad ähvardasid tappa India peaministri Gandhi kui see külastab USA'd; mõlemad mehed olevat üle piiri Kanadasse tulnud. Olevat võimalik, et nad on organiseerinud kaks samaaegset pommiatakki.

Afgaanid võtsid 160 vangi

ISLAMBAD — Afgaanide partisanid surmasid või haavasid 400 valitsusvägede sõdurit ja võtsid 160 vangiks ühenädalalise võitluse ajal Peamiste partisanide jõudude juht Peamiste pastisanide jõudude juht Ahmdahah Massoud ütles, et partisanid vallutasid valitsusvägede positsioonid ja kaks kõrgemat valitsusvägede ohvitseri said surma.

Balti riikide sõjaveteranid oma riikide lippude juures 13. juunil St. Pauli kirikus toimunud küüditamise mälestusteenistuse ajal.

Ameeriklased pantvangideks shiite muhameedlaste käes

Shiite muhameedlased, keda hiljem tugevdati nende sõjakate kaaslastega, hõivasid 14. juunil Ateenas Rooma poole teel oleva lennuki. Nad surmasid USA merevääohvitseri, kuid on vabastanud esialgseist 153 reisijat ja meeskonnaliiget. Lennuk lendas kahel korarl Beiruti ja Alzhiiri vahel, kuni jäi Beirutisse peatuma.

Seal on naisi ja haigeid reisijaid veel vabastatud, teised aga paigutatud mitmele pole Beirutisse. Shiite muhameedlaste tingimuseks on nende valduses olevate ameeriklaste vabastamiseks, et Iisrael vabastaks üle 760 shiite vangi, keda Iisrael mingisugusel ettekäändel Lõuna-Beirutist väljatõmbumisel kaasa võttis. Iisrael on keeldunud neid vabastamast või lubab vabastada nende poolt ettenähtud ajal, kui aga USA peaks sellist soovi Iisraelile esitama, siis võiksid nad vangid vabastada. Miks peaks USA sekkuma Iisraeli vahekordadesse naabriga, seda pole selgunud, või on see ainult hea võimalus kogu vahejuhtum USA kaela veeretamiseks.

USA president Ronald Reagan on öelnud, et nad ei lasku mingisugustesse läbirääkimistesse terroristidega,

kuigi see on nüüd võtnud laiema ulatuse kui lihtsam terrorismijuhus, kuna on saanud nagu osaks palestiinlaste võitlusest oma rahva õiguste eest.

Reagan on korranud kinnitust, et USA et tee mitte kunagi kontsessioone terroristidele, millega terrorism võivat saada veelgi suuremat tähendust. Ka ei nõudvat USA, et mõni teine riik (Iisrael) seda teeks.

USA ajakirjandus ja meedia on tõmmanud paralleele omaaegse president Jimmy Carteri pantvangide juhtumiga, mida Reagan teravalt kritiseeris. Reagan on ähvardanud jõuga ja Beiruti lähedale on koondatud sõjaväge; väidetakse et USA lenunkid on juba üle Liibanoni lennanud, kuid hõivatud ameeriklased on palunud, et president Reagan mitte ei tarvitaks sõjalist jõudu, mis tähendaks ameeriklaste kindlat surma.

Vähejuhtumi lahendamisele on mitmed riigid ja organisatsioonid abi pakkunud, ka Rahvusvaheline Punane Rist, kuid keegi pole suutnud kaasa aidata,

kuna shiitide nõudmised on olnud selged ja järeleandmatud — Iisrael vabastagu nende käes olevad shiite vangid.

Iisraeli siseminister aga ei usu, et oleks mingit seost shiite vangide ja lennukihõivajate vahel.

President Reagan on paaril korral öelnud, et tema kannatus on katkemas ja ta alustab oma plaani ameeriklaste vabastamiseks, mis näib olevat ainult sõjalise jõu tarvitamine. Sellele on vastanud Liibanoni sõjaline juht, et USA katse jõuga ameeriklasi vabastada maksab 40 pantvangi elu.

Vahejuhtumil on muidugi komplikatsioone. USA keelustas oma reisilennukeil Ateena kasutamise, samuti keelati New Yorgi sümfooniaorkestril plaanikohaselt Ateenas esineda.

Kreeklasi süüdistatakse, et nad polnud küllalt valvsad hõivajate lennukisse pääsemisel.

Kreeka peaminister Andreas Papandreou lubas sulgeda USA baasid Kreekas 1988. aastal, mis otseselt pole seotud vahejuhtumiga, kuid mis toodi avalikkuse ette just ajal kui vahekorrad on teravad.

Rene Levesque lahkus

Quebec City — Quebeci provintsi värviküllane peaminister Partei Quebecois juht Rene Levesque tegi teatavaks partei juhtkonnale oma resingatsiooni enne, kui ta järgmisel päeval saanuks tähistada 25-ndat provintsiparlamenti valimise aastapäeva. Ta jääb edasi oma kohale kuni uus parteijuht on valitud.

Ministrite noorendamine Hiinas

Peking (AP) — Hiina kommunistlik partei on intensiivselt asendamas eakaid bürokraate nooremate, kõrgema haridusega ametnikega. Hiljuti teatati suureulatuslikkudest ümberpaigutustest ministeeriumide juhtkonnas. Uute ministrite keskmine vanus on alla 55 aastat.

Soome sõdurid vabastati

MARJAYOUN, Liibanon — 21-liikmeline soome sõduritest koosnev ÜRO rahupidamise üksus, kes peeti vangis Iisraeli poolt toetatava Lõuna-Liibanoni armee poolt, vabastati pärast 8-päevast vangistust. Kõik näisid olevat heas tervislikus seisukorras, ainult tüdinenud, kuid keeldusid ajakirjanikele rääkimast.

Iisrael, kes toetab Lõuna-Liibanoni armeed relvadega, treeninguga ja maksab palka, oli sattunud tugeva internatsionaalse surve alla soomlaste vabastamiseks. Kuigi Iisrael on avalikult öelnud, et neil pole kontrolli Lõuna-Liibanoni armee üle, olevat nad eraviisil öelnud, et nad võinuks aidata abistamisele kaasa, kuid kartsid lõuna-liibanonlaste reageerimist.

Tõmmanud peagu kõik oma väed välja Liibanonist,

Iisrael on loonud kitsa „julgestustsooni" oma põhjapiirile

ja on treeninud Lõuna-Liibanoni armeed (SLA) selles piirkonnas julgeoleku pidamiseks.

EESTI NOORED,
TULGE TEEME SPORTI
7—18 aastased

WINTARIO
AITÄH!

SPORT LAAGER „85"
JÕEKÄÄRUL AUGUST 3-10

Võrkpall • Jalgpall • Tennis • Kergejõustik
• Tervise Rada •

REGISTREERIMINE: RAIVO REMMEL 759-7046

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Montrealis toimus Toronto ja Montreali eesti noorte ühine kevadpidu Taani kiriku saalis. Pildil Toronto Eesti Täienduskeskkooli laulurühm esinemas.

Foto: M. Sultson

Kommentaarid

Vaba maailma ajalehed teatavad suurest sensatsioonist — Ungaris toimusid üldvalimised, mis meenutavad mõneti tõelisi valimisi ja erinevad teataval määral sellest 99,9 protsendilisest farsist, mida N. Liidus ja teistes raudeesriidetagustes riikides nimetatakse demokraatlikeks valimisteks. On juhtunud isegi tohutu ime — arvavad mõned ajalehed — kuna Ungaris lubati parlamendi 387 kohale kandideerimisel 352 kommunistliku partei kandidaadi kõrvale üles seada ka teine kandidaat. 35 valimispiirkonda kuulutati siiski „kinnisteks", kuna seal kandideerisid ainult kommunistliku partei kõige kõrgemad härrad eesotsas partei peasekretäri Janos Kadariga. Neid väljavalitud mehi nimetati „rahvuslikeks isiksusteks."

Omaette naljanumbrina lubati võistlevaid kandidaate üles seada ka „iseseisvate" hulgast, kelledel ei olnud kommunistliku partei ametlikku toetust. Neid „iseseisvaid" oli 71 ning nendest pääsesid 25 parlamenti. „Iseseisvatelt" võtab aga mandi maha enne valimisi antud allkiri kommunistliku partei poolt koostatud tõotusele, et kandidaadid peavad truud olema Ungari praegusele sotsialistlikule riigikorrale. Nõnda siis — kõik kandidaadid andsid oma allkirjaga lubaduse toetada kommunistlikku rezhiimi ja riigikorda, vaatamata sellele, et osa neist ei kandideerinud kommunistliku partei sildi all.

Kogu seda „valimiste" spektaalit võib pidada kommunistide poolt läänemaailmale puru silma puistamiseks korraldatud propagandanumbriks, mille ümber tehakse palju kisa, kuid villa on väga vähe. Praktiliselt ei ole sellel üldse tähtsust, kas ungarlased valivad oma valimispiirkonnast parlamenti Laszlo või Imre, „iseseisva" või kommunistliku partei liikme, kuna ükski neist valituist ei tohi valitsust ega parteid kritiseerida ega parlamendis omapoolseid mõtteid avaldada. Pealegi on kommunistlikus maailmas parlamendi tegevus surutud väga kitsasse sektorisse, kuna rahvaesindused käivad aastas ainult mõned korrad koos ning kiidavad üksmeelse vaikimisega ja käetõstmisega heaks kõik kommunistliku partei poolt esitatud korraldused ja seadused.

Läänes leidub aga inimesi, kes peavad Ungari „valimisi" erakorraliselt positiivseks nähteks. Valimisi seotakse Ungaris rakendatud mõningate erasektorile antud soodustustega majandusliku elu organiseerimisel ning tõlgendatakse seda arengukäiku kui järk-järgulist liberaliseerimisprotsessi. Praktiliselt on siin tegemist ainult pisikeste kosmeetiliste ilustamisoperatsioonidega, kuna kommunistlik süsteem Ungaris jääb põhiliseks muutmatuks. Vaevalt oleks Ungaris ka suuremad süsteemi muudatused mõeldavad, kuna Moskva istub ikka veel madjaritel väga raskelt kukil ja tapab eos iga algatuse, mis ohtlikult hakkab erinema N. Liidus rakendatud kommunistlikust süsteemist.

Kahtlemata on Ungaris teostunud väikestel järelandmistel peamiseks eesmärgiks lääneriikide mõjutamine, eriti läänest uute laenude väljapressimine. Ungari võlgneb läänemaailmale praegu 8 miljardit dollarit ja on käe välja sirutanud uue laenu saamiseks. Selleks on tal ka häid väljavaateid, kuna ungarlased on suutnud seni oma laenu mahamakse ja võlaprotsente kuidagi moodi tasuda. Ja kui nüüd sellele lisaks räägitakse veel poliitilisest „liberaliseerimisprotsessist", siis on uute laenude saamise väljavaated isegi rohkem kui roosilised.

AMI

Pärtliöö 1941

14. juunil tähistasid vabas maailmas elavad balti rahvusgrupid taas traagilise massküüditamise aastapäeva. Sellest on möödunud nüüd 44 aastat kui Balti riigid okupeerinud vene kommunistlik rezhiim alustas 1941. aastal plaanikindlat balti rahvaste hävitamisprotsessi, küüditades Eestist 9728, Lätist 16.145 ja Leedust 21.114 inimest Siberisse, kus suurem osa neist ebainimlikes tingimustes hukkusid. Eestist küüditatute seas oli 3512 meest, 3149 naist ja 3067 last.

Tegelikult oli 1941. aastal toimunud 14. juuni küüditamine alles Balti riikides plaanitsetud genotsiidi algus, kuid varsti pärast esimest küüditamisaktsiooni puhkenud Teine maailmasõda tõmbas sellele gigantsele aktsioonile kriipsu peale. Plaan viidi läbi pärast Teist maailmasõda — 1949. aastal — mil idast saabunud kommunistlikud okupandid hävitasid Siberisse küüditamisega eesti iseseisva põllumehe ja koos sellega ka õitseva eesti põllumajanduse. 1949. aasta küüditamise ohvrite arvu kohta on raske saada andmeid kuid tõenäoliselt tõusid eesti rahva kaotused siin mitmekümnele tuhandele inimesele.

William Tomingas võrdleb oma raamatus „The Soviet Colonization of Estonia" 1941. aasta 14. juuni ööd Prantsusmaal 1577. aasta 24. augustil aset leidnud n.n. Pärtliööga, mil katoliiklased mõrvasid Pariisis poliitilistel põhjustel 2000 hugenotti. Seda mõrva on kujutletud ajaloo suurima massimõrvana, kuid see kahvatub Balti riikides venelaste ja nende kohalike käsilaste poolt organiseeritud ja läbiviidud 14. juuni ees, mille ohvriks langes 50.000 süütut inimest.

Vene kommunistlik rezhiim jääb ajaloo ees alati julma rahvusmõrva teostajaks, mille vabandamiseks tal ei ole midagi ette tuua. Vaatamata sellele, et kommunistid on alati suured meistrid olnud valesüüdistusi koostama ja neid esitama, jäävad nad balti rahvaste küüditamisel vabanduste ettetoomisel täielikult tummaks ning eestlaste, lätlaste ja leedulaste sihikindel hävitamine jääb alati vene ja eesti kommunistlike rezhiimide ja nende esindajate kohale igavese häbiplekina rippuma. Venelastel ja nende teenistuses olnud käputäiel eesti rahva reeturitel ei olnud küüditatutele midagi legaalselt ette heita, samuti ei ole nad katsunud avalikult anda mingisugust seletust oma kriminaalsele kuriteole. Nad vaikisid, sest neil ei olnud midagi ütelda.

N. Venemaa kuritöödele balti rahvaste hävitamisel heidavad siiski valgust mõned dokumendid, mis kommunistid sõja puhkemisel ja Eestist kiiruga põgenemisel maha jätsid. Üks nendest dokumentidest on tolleaegse N. Venemaa julgeolekupolitsei (NKVD) abikomissari kindral Ivan Serovi käskkiri 11. oktoobrist 1939. Selle käskkirja järgi, mis kannab numbrit 001223, ning käsitab instruktsioone balti elanike deporteerimiseks, hakati Venemaal balti rahvaste hävitamise plaane hauduma ja koostama juba kohe pärast Balti riikidega vastastikuste abistamispaktide allakirjutamist, see tähendab üle poole aasta enne Balti riikide tegelikku okupeerimist. Massküüditamise organiseerija Ivan Serov oli sel ajal kõrgel positsioonil asuv võimas mees, kuid huvitaval kombel ei ole tema kohta kirjutatud ühtegi sõna 1976. aastal Tallinnas ilmunud Nõukogude Eesti entsüklopeedias. Nähtavasti on Ivan Serovi minevik nii must ja ta nimi Eestis niivõrd vihatud, et selle nimega ei julgeta tulla must-valgel rahva ette.

Kuid venelased ei teinud oma musta tööd üksi — neid aitasid ka nende eesti käsilased, paarisajaliikmeline Eestimaa Kommunistliku Partei liikmete kogu, kelle esimeseks suureks teeneks okupantidele oli kaasa aitamine 1940. aasta juunipöörde jandile. Operatsiooni läbiviimiseks olid rakendatud kõik kommunistliku partei liikmed, kuid peategelastena kuulusid kontrollivasse „troikasse" Nõukogude Eesti julgeoleku (NKVD) rahvakomissar Boris Kumm, Nõukogude Eesti siseminister Andrei Murro ja Eestimaa Kommunistliku Partei peasekretär Karl Säre. Sellele peatroikale allusid 11 maakondlikku troikat. Neist kurjategijatest hukkus Murro Tallinnast evakueerides, Boris Kumm suri 1958. aastal Tallinnas ja Karl Säre langes pärast Tallinna langemist sakslaste kätte vangi, reetes sakslastele põranda alla jäetud punaste tegelaste võrgu.

Balti riikides toimunud sealsete pärisrahvaste hävitamisoperatsioonid, mis jatkuvad varjatud kujul ja teiste meetoditega ka tänapäeval, ei ole kommunistlikul Venemaal ja allaheidetud riikides erandjuhtumiks. Teiste rahvaste hävitamine on olnud Nõukogude Venemaa punaste valitsuste ja kommunistliku partei põhiliseks poliitikaks. Neid rahvaid, kes ei räägi vene keelt ning tahavad säilitada oma rahvuslikku identsust ja kultuuri ei likvideerita mitte ainult Venemaaga liidetud allaheidetud riikides vaid seda poliitikat laiendatakse ka piiririikidele nagu me näeme seda Afganistanis, kus venelased on ähvardanud 16 miljonist Afganistani elanikust 15 miljonit maha tappa ja kasvatada viimasest miljonist täisverelised Moskvale sõnakuulelikud kommunistid.

Küüditamise aastapäeva ja selle massimõrva ohvreid meenutades ja mälestades häirib meid kõige rohkem vaba maailma ükskõiksus nende kuritegude suhtes. Tundub, et läänemaailmas on rahvaste ja erinevate rahvusgruppide hävitamisaktsioonid saanud diametraalselt erineva suhtumise osalisteks. Mõne rahva vastu suunatud kuritegudest räägitakse lõpmatuseni ja kirjutatakse ajalehtedes ja ajakirjades pikki artikleid, kuna teistesse suhtutakse diskreetse vaikimisega. Balti rahvaste sihikindlad hävitamisaktsioonid kuuluvad viimasesse kategooriasse ja seda nähtavasti sel lihtsal põhjusel, et meil pole jõudu ega võimalusi oma häält paisutada ja meile tehtud ülekohut läänemaailmale näkku karjudes selgitada.

Kuid tuhanded meie rahvuskaaslaste märkimata hauad Siberis kohustavad meid oma selgitustööd jatkama ja meile tehtud ülekohut selgitama. See töö on vaevarikas ja raske ning nõuab palju tegijaid, eriti nooremate hulgast. Kuid meie peame selle selgitustöö juurde asuma lootusega, et kui meid täna kuulda ei võeta, siis tehakse seda homme. Ja see lootus olgu meie tiivustajaks 1941. aasta Eesti Pärtliööd ja selle tuhandeid ohvreid mälestades.

K. A.

Kus ülekohus ja vaesus — sinna tekib kommunism

Tuhandeid kordi on kuuldud või loetud seda prohvetlikku lauset ja see on olnud maailmapoliitika põhivalemiks, üheks aksioomiks, mis tõestamist ei vaja.

2.

SUDAAN ja SOMAALIA

Põhja-Etioopiast väljaküüditatud saadeti lääne poole laagritesse, kust suur osa liikus edasi ja jõudis Sudaani. Sinna on kogunenud nüüd kolmveerand miljonit põgenikku. Vaene ja ennegi nälgiv Sudaan on majanduslikult abitus olukorras ja kokkuvarisemise lävel, kui väljastpoolt abi ei sa. Liibüa sõda Tshaadiga tõi lisaks veel 40 000 põgenikku sudaanlastele toita. Valitsuse kriis on ukse ees ja sealne olukord on igati kriitilisem kui on Etioopias. Valitsuse varisemist ootavad kohalikud Moskvas väljaõpetatud ja Liibüast varustatud kommunistid, et valitsust üle võtta. Sudaani olukord on kriitiline.

Etioopia teine naaber, Somaalia, toidab praegu (USA abiga) laagreid, kus on miljon etioopia põgenikku. Pool miljonit on möödunud aastate jooksul valgunud laiali üle riigi. Nälga surevate arv kasvab iga päevaga uute põgenike arvel. Kuigi väga halb, Somaalia olukord pole võrreldav Sudaaniga, sest siin maal on USA olnud varem abistamas, alates aastast 1977, mil Sudaan Vene nõunikud ja KGB koju tagasi kihutas ja USA-le lennu- ja merebaasi andis.

ÕIGE ABI NÄLGIJATELE

Ühendriikide presidendi otsus oli ratsionaalne, kui ta soovitud abi Etioopiale riigi tuleva-aasta eelarvest maha kustutas. Liberaalide, professionaalsete „do-good"-erite ja meedia etteheited järgnesid otsekohe, süüdistades presidenti ebainimlikuks politiseerijaks, kuna Etioopia on marksistlik riik. Kuuldavasti olevat nüüd määratud Aafrika nälgivate abistamiseks lisa — 120 miljonit. Kui see kõik saab suunatud Etioopiasse, siis see oleks traagiline märgist möödalaskmine. See samm annaks kommunistidele kahekordse võidu.

Esiteks — sellest toetusest saaks esimesena osa Etioopia selekteeritud elanikkond, bürokraatia ja võib-olla osa sõjaväge, viimases järjekorras ka hädalised kaugemal laagrites.

Teiseks — USA sõbralikud — Sudaan ja Somaalia langeks sügavasse poliitilisse kriisi, kus kommunistid ootavad oma võimule pääsemise shansse. Somaalia kaotamine muudaks Lähis-Ida poliitilist tasakaalu ja Sudaanis võib olukord kujuneda kiiresti üldiseks sõjaks, mida alustavad Egiptus, Tshaad ja Liibüa.

Kui nälgijate arv on hiiglasuur (see on nii!) ja asjatundjate arvates neid ei suuda kõige suuremgi abi aidata ja abi tuleb aastaid jätkata — siis tekib küsimus, kui palju iga riik võib abistada, kui palju selleks lubada, ise kannatades raskete võlgade all. Pole kahtlust, et abistajad peavad tegema selektsiooni — keda aidata ja keda mitte. Sõpru peab eelistama. Ja mida varem see otsus tehakse — seda parem.

Printsiipide kohane oleks, kui ameeriklased aitaks Etioopiast väljapõgenenuid, kes on etioopialased. Need on arvatavasti kolonel Menghistu vastu võitlevate meeste perekonnaliikmed, kommunistidele vaenulikud.

Las Etioopia valitsus maadleb ise oma ülesehitatud probleemidega, see on ju iga valitsuse ülesanne ja kohustus. Ja las N. Liit ja selle satelliidid toidavad oma sõpru.

Ameerika on alati ja igalpool maailmas heasüdamlikult kõiki hädalisi aidanud, vaatamata rahvuse, usu või poliitilise värvi peale. Kommunistid sellevastu ei hooli vähematki ei oma ega võõrastest inimestest. Vaenulike surnuks näljutamine on üks näide parteidistsipliinist.

Oleks väga võõrastav kui Ameerika langeks kavala väljapressija võrku, kes südameheaduse ja kaastundele rõhutades ja Pravda juhtkirjades inimarmastusest jutlustades, enda süü Ameerika kraesse riputab ja sellest profiiti saab!

H. Riga

Mart Nikluse vabastamisaktsioon 7000 allkirjaga

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Päeval septembris 1984 alustatud Mart Nikluse vabastamisaktsiooni raames koguti kolmeteistkümnes maas kokku 7.000 allkirja. Erimaade allkirjalehed on EVV Abistamiskeskuse petitsiooni ja lisadega üleantud või saadetud vastavate maade valitsusjuhtidele.

Petitsioonis antakse kokkvõtlik ülevaade Mart Nikluse tagakiusamisest märkides, et ta ema pole aasta jooksul saanud ühtegi teadet pojalt, mistõttu on karta, et nõukogude võimud on Mart Nikluse juba likvideerinud. Valitsusjuhte palutakse N. Liidult nõutada andmeid Mart Nikluse praegusest olukorrast ja tervislikust seisundist, taotleda ta vabastamist ja emigreerumist ning anda talle kõikvõimalikku abi. Seitsmes keeles koostatud petitsioonile lisati Mart Nikluse biograafia, ema Elfriede Nikluse avaldus N. Liidu Paranduslikü Töö Asutuste Peavalitsusele Moskvas ning vastaval maal kogutud allkirjad.

Rootsis kogutud 2.136 allkirja anti üle peaminister Olof Palmele. USA-s kogutud 1.976 allkirja saadeti Stokholmist president Ronald Reaganile. Austraalia 794 allkirja saadeti kohapeal peaminister Robert J. L. Hawkele. Inglismaa 548 allkirja lähetati kohapeal peaminister Margaret Thatcherile.

Kanadas kogutud 467 allkirja saadeti kohapeal peaminister Brian Mulroney'le.

Belgia 283 allkirja saadeti Stockholmist peaminister Wilfried Martensile. Prantsusmaa 143 allkirja lähetati president Francois Mitterrandile, Shveitsi 137 allkirja liidupresident Kurt Furglerile, Saksamaa 123 allkirja liidukantsler Helmut Kohlile, Hollandi 61 allkirja peaminister Ruud Lubbersile, Taani 34 allkirja peaminister Poul Schlüterile, Soome 32 allkirja peaminister Kalevi Sorsale ja Norra 18 allkirja peaminister Kare Willochile.

Kuigi teatud maades allkirjade kogumist ei toimunud, saadab Abistamiskeskus Mart Nikluse vabastamisaktsiooniks koostatud petitsiooni koos lisadega veel üheksale valitsusjuhile järgmistes Euroopa maades: Austria, Hispaania, Itaalia, Iirimaa, Island, Kreeka, Luksemburg, Portugal ja Türgi. Et viia Mart Nikluse ja ühes sellega kõigi Eesti poliitvangide küsimus võimalikult laia rahvusvahelise foorumi ette, lähetatakse petitsioon ja lisad veel Europaparlamendile, Euroopanõukogule ja teistele asjaomastele asutustele.

Kanada saatkond suleti Beirutis

BEIRUT — Kanada sulges Beirutis oma saatkonna ja koosseis lahkus Jordaaniasse, Ammani põhjusel, et Beirutis on vägivald muutunud nii üldiseks, et saatkonna julgeolek pole enam tagatud. 13 saatkonna liiget, nende hulgas saadik Jacques Noiseux lahkusid enne kui lähikonnas tugevam autopomm lõhkes.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

29., 30. ja 1. juulil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

6. ja 7. juulil
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Jõudis 100. sünnipäeva tähistada

Helene Joh... onil möödus 2. juunil 100. sünnipäev, mida ta tähistas vaikselt Teanecki N...rsing Homes, kus ta elanud viimased paar aastakümmet. Puusavigastuse tõttu pidi ta sünnipäeva tähistama voodis. Teda käis tervitamas juubeli puhul Bergen County koguduse nimel esimees Herbert Puupill, juhatuseliige pr. Vaher j.t.

Ootamatult suri auväärne juubilar 3. juunil, päev pärast sünnipäeva ja maeti 6. juunil.

VES

Ivar Ivask Kalevalaseura välismaiseks liikmeks

Eesti luuletaja, kirjandusteadlane ja rahvusvahelise kirjandusajakirja toimetaja dr. Ivar Ivask kutsuti soome Kalevalaseura välismaiseks liikmeks selle tõttu, et Ivask on seltsi pürgimusile suure väärtusega kaasabi andnud. Ivask on juba ennegi soome kultuurile osutatud teenete eest nimetatud Soome Lõvi rüütliks.

Rutt Tulving Ontario-Alberta rändnäitusel

Kaks Kanada kunstiühingut, üks Ontariost, teine Albertast on koostöös kujundanud haruldase rändnäituse oma liikmete töödest. Kleinburgi lähedal Kortright Centre'is on näitus avatud 21. juunist 21. juulini (kell 10—4 p.l.).

Ontario Society of Artists/Alberta Society of Artists (OSA/ASA) koostöölisel näitusel on välja pandud 60 tööd, 30 kummastki provintsist, mis hõlmavad erinevaid stiile täielikust abstraktsismist kuni ülirealismini. 49 osavõtja kunstniku hulgas on ka Rutt Tulving.

Lugeja kirjutab:

Eestlased tehti liiga nooreks

Selgituseks Asta Jostmani artiklile, mis ilmus „Vabas Eestlases" 13. juunil, 1985, No. 45.

„St. Catharinesi Eesti Seltsil ei ole midagi tegemist ülalnimetatud artikliga, kus olid kõik faktid pea peale pööratud. See artikkel tõi ära aknale asetatud teksti lõpu, aga mitte alguse, milles oli kirjutatud, et eestlased asusid Eesti alale esimesest sajandist alates. See ebaõige lause põhjustas palju pahameelt meie kaasmaalaste kui ka lätlaste ja leedulaste hulgas. Sellepärast pidi seltsi juhatus selle teksti kõrvaldama, mitte et kommunistide käsi oleks mängus olnud. See on just vesi kommunistide veskile, et oleme ajaloota rahvas. Üheksa tuhat aastat tõmbas pr. Jostman ühe käeviipega maha. Samuti oli maakaart mitte Euroopa oma, vaid vigadega Eesti kaart, kus Rakvere oli mereääreks linnaks tehtud.

Pr. Jostmanile olgu öeldud selgituseks, et ärgu ta asetagu Seltsi juhatust järjekordselt piinlikku olukorda. Eesti ajaloo selgituseks soovitame pr. Jostmanil lugeda prof. A. Võõbuse „History of the Estonian People" I, esimest lehekülge (the Estonians, who are reputed to have lived in their homeland for over 9000 years, have a very long hirtory behind their religion, spirituality and ethos), samuti K. Kleis „Väike entsüklopeedia", 1938. Lehekülg 295 (ajalugu — inimese olemasolu eesti maa-alal tõestavad vanimad kiviaja leiud, mis on pärit Kundast umbes 6000 aastat enne Kristust)".

St. Catharines Eesti Seltsi juhatus
Tõnu Järve (esimees)

Kitcheneri leeriõpilaste õnnistamine toimus pühapäeval, 9. juunil. Pil(dil) leeriõpilased, esireas vasakult Vanessa Kaljaste, õp. Tõnis Nõmmik, Clinton C. Rohr, Monica Hinrikus; seisavad Edgar Philip Hinrikus, Erik Paul Küttis, Andre Felix Küttis ja Harvey David Hinrikus.

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete äraveos

CANADA DAY'I
esmaspäeval, 1. juulil 1985

Esmaspäeval, 1. juulil EI toimu jäätmete äravedu. Regulaarne esmaspäevane (1. juuli) äravedu toimub teisipäeval, 2. juulil.

Regulaarne teisipäevane (2. juuli) äravedu toimub kolmapäeval, 3. juulil.

Ajalehtede ja muude suuremate esemete äravedu kolmapäeval, 3. juulil EI toimu.

Säilitage ajalehed ja muud suuremad esemed kolmapäevaks, 10. juuliks.

Pidage meeles: Torontos on 16 klaas- ja metallnõude kokkutoomise keskust. Märtsis koguti 306 tonni ajalehti, 57 tonni klaasi ja 19 tonni tina. Lähemaks informatsiooniks helistada 947-7742.

R. M. BREMNER, P. Eng., F.I.C.E.
Commissioner of Public Works

Teine naisõpetaja ordineeriti

Kersti Kimmel ordineeriti USA I praostkonna vikaarõpetajaks

Möödunud pühapäeval toimus EELK mõneti ajalooline sündmus Vana Andrese kirikus, kus ordineeriti teine naisõpetaja, Usuteaduse Instituudi lõpetanud Kersti Kimmel, kes valiti EELK USA I praostkonna nõukogu poolt praostkonna diakon-vikaarõpetajaks, kelle ülesandeks jääb selle kõrval ka eesti koguduste teenimine Clevelandis ja Chicagos.

Piiskoplikul ordinatsiooni jumalateenistusel olid kaastegevad piiskop Karl Raudsepp, assessor prof. dr. Arthur Võõbus, assessor praost Rudolf Reinaru, õpetajad Elmar Pähn ja Udo Petersoo. Jutlustas ordineeritav Kersti Kimmel. Laulusolistiks olid Linde Koff, orelil Lembit Avesson. Usuteaduse Instituudi õpilaskond oli kaasosaline kursusekaaslase tähtsal päeval.

Noor õpetaja oli valinud oma jutluse teemaks Kristuse võiduka sõidu Jeruusalemma paasapüha pühitsemise ell. Ta saabus pealinna kui kuningas, olles samal ajal lihtne kui ka majesteetlik emaeesli seljas istudes.

Selline kuningas oli Jeruusalemma elanikele vastuvõetamatu.

Kuid Kristus pakkus Jeruusalemma minnes oma rahvale viimase võimaluse, alistudes selle järel Isa tahtmisele.

Ordinatsioonitalitusel olid kaastegevad piiskop K. Raudsepp, prof. dr. A. Võõbus ja praost R. Reinaru, kes lugesid noorele vaimulikule vastavaid juhiseid hingehoidja tööks ja millele ordineeritav vastas oma lubadusega. Selle järel piiskop asetas uuele vaimulikule kaela pastori risti ja andis üle ordinatsiooni tunnistuse.

Praost R. Reinaru tervitas ordineeritut oma praostkonda kuuluva õpetajana:

„Võtan hea meelega uue töötegija vastu ja soovin Sulle Jumala õnnistust. Mul on Sind tarvis, sest minu praostkonna ulatus on 3000 miili lai", kinnitas praost Reinaru.

Kersti Kimmel (sünd. Jürisalu) sündis 10. juulil 1938. a. Pärnus. 1944. a. sügisel kui isa viibis sõjarindel põgenes ta emaga Rootsi. Alghariduse sai Stokholmis ja keskhariduse Kanadas, kuhu ta asus Rootsist 1951. a. 1957. a. lõpetas Shaw Business College sekretäri diplomiga. Õppis rakendus- ja reklaamkunsti Palmer School of Advertising and Fine Art juures, millel õpetas 1962. a. Sellejärel õppis kolm aastat Yorki ülikoolis prantsuse keelt, võttes osa ka filosoofia huviringist. Töötas Searsi peakontoris Nat. Marketing mänedzheri sekretärina ja õppis edasi Polytehnika ülikoolis. Noorena kuulus Toronto gaidide ja „Kungla" rahvatantsijate perre.

Oma usulise äratuse sai ta juba lapseeas vanamalt ja erakordse mõjustuse tervenedes raskekujulisest neeruhaigusest. Nendel põhjustel registreeris ta 1978. a. EELK Usuteaduse Instituudi õpilaseks Torontos, millise õppeasutuse nõutud kursused lõpetas 1981. a. Oli õpetajaameti kandidaadina prooviaastal õp. Tõnis Nõmmiku juures, kus ta pidas ka jumalateenistusi rootslastele. Teise poolaja on ta olnud kandidaadiks õp. Elmar Pähna juures, kelle juhendusel ta on pidanud teenistusi Clevelandis, Chicagos ja Buffalos. EELK USA I praostkonna nõukogu valis ta 13. nov. 1984. a. praostkonna diakon-vikaar-õpetajaks, teenides vajaduse korral eesti kogudusi Clevelandis ja Chicagos.

Kersti Kimmel on abielus majandusteadlase Avo Kimmeliga.

Piiskop Karl Raudsepp ulatamas Kersti Kimmelile üle ordinatsiooni tunnistust, tema selja taga assessorid dr. A. Võõbus ja praost R. Reinaru. Foto: Vaba Eestlane

Lühiteateid kodumaalt

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskusele on saabunud teateid järgmistest rahvuslikest meeleavaldustest.

JÕULUÕHTU JA VABARIIGI AASTAPÄEV TARTU KALMISTUL

Eelmiste aastate eeskujul liikus ka jõuluõhtul, 24. detsembril 1984, ja Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril 1985, Tartu kalmistuil rohkel arvul noori, kes asetasid põlevaid küünlaid Eesti Vabadussõja sangari Julius Kuperjanovi ja teiste Vabadussõja kangelaste ning rahvuslike suurkujude (Miina Härma, Oskar Luiga jt.) haudadele. Nii Raadi kui ka Ropka (varem Pauluse) kalmistuil oli tugev julgeolekutöötajate ja miilitsameeste valve, kes küünalde panejaid hoolega pildistasid. Puuduvad teated vahistamistest või Tartu ülikoolist nn. „ebaväärika käitumise pärast" väljaheitmistest.

E.V. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD LENDLEHED

Viljandi linnas ja Võhna alevis levitati Eesti Vabariigi 67. aastapäeval, 24. veebruaril 1985, E.V. aastapäevale pühendatud rahvusliku sisuga ja vabadusnõudega lendlehti. Olemasolevail andmeil pole KGB-l õnnestunud lendlehtede levitajaid tabada. On teada, et varem on Viljandis keskkoolide ja linna majade seintele värvitud loosungeid „Elagu vaba Eesti" ja „Sini-must-valge".

Hamiltoni Eesti Skaudisõprade Selts austas emasid

Kuna Hamiltonis ei tegutse enam eesti noorteorganisatsioone ega täienduskooli, siis on Hamiltoni Eesti Skaudisõprade Selts võtnud endale ülesandeks tähistada mõningaid neid tähtpäevi, mida need üksused varemalt tegid.

Nii siis kogunes emadepäeval, peale jumalateenistust kiriku allruumi üle 60 inimese, et saada osa emadepäeva lühiaktusest ja peale selle lasta hea maitsta pannkookidel, mida pakkus jällegi E.E.S. Selts.

Aktuse avas H.E.S.S. esimees Härnald Toomsalu, tervitades kogunenuid. Samuti oli temalt lühikõne emadepäeva mõttest ja tähtsusest, eriti aga eesti ema osas.

Päevakohaseid luuletusi kandsid ette Susan Suit ja Karin Randoja.

Aktuse osa lõppes ühislauluga „Ema süda".

Peale aktust lasti hea maitsta pannkookidel, mida olid küpsetamas H.E.S.S. juhatusliikmed, Valdur Aasa, Johannes Ester ja Maks Suit. Kaasa aitasid veelürituse heaks kordaminekuks Leonora Aarlaht, Selma Ester, Regina Toomsalu (H.E.S.S. juhatusliige), Ingrid Tamm, skm. Evald Tutsu ja skaut Mart Himma.

Järgmiseks üritusesks on H.E.S. Seltsil plaanis ühissõidu korraldamine Kanada Skautide Jamboreele, Guelphi lähistel.

Külastuspäevaks oleks 7. juuli, milline on ka ette nähtud eesti esindusüksuse esinemiste päevaks.

Sõiduhinnaks oleks $5.00 kuni $6.00, olenedes kaasasõitjate arvust. Kaasa sõita soovijail registreerida, kuni 30. juunini H. Toomsalule, telefonil (416) 529-3760.

VABA EESTLASE talituses müügil heliplaat

„NELJAKESI"

— kvartett: Juta Haller, Juta Mõl..., Ausma Taves, Maila Taimre
... $9.50 + saatekulu $1.—

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

I klassi postiga (kiripostiga):		Kanadas:	USA-s:
aastas	$59.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$32.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ....
.... 19.......... Tellimise katteks lisan $........... sulnjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

Armast varalahkunud abikaasat, isa, poega, väimeest ja õemeest

JÜRI KOTKAS'T

sündinud 27. augustil 1935 Tallinnas
surnud 19. juunil 1985 Lebanon, Pennsylvanias

mälestavad sügavas kurbuses

abikaasa KAI lastega
ISA ja EMA
PAUL ja ARMI
MICHAEL ja TIIU perekonnaga

Lahkusid armsad sõbrad

LEIDA SIIDER

neiuna LAANERÜNK
sündinud 30. juunil 1905 Virumaal
surnud 12. mail 1985 Vancouveris

JA

INGA-ASTRI SIIDER

sündinud 19. aprillil 1944 Kadrinas
surnud 7. juunil 1985 Vancouveris

Mälestavad leinas

WILLIAM ja RAISSA KÕVAMEES
TEAS ja KRISTA TANNER
HAIN KÕVAMEES
EDDA DAVIS
LAURENCE ja JUTA KITCHING

PIINAVA HAIGUSE TAGAJÄRJEL ENNEAEGSELT LAHKUNUD PARIMAT SÕPRA

JÜRI KOTKAS't

sündinud 27. augustil 1935
surnud 19. juunil 1985 Pennsylvanias

mälestavad kurbuses

ENN ja SIRJE
SANNU ja IVI

LEINAME SÜGAVAS KURBUSES MEIE LAPSEPÕLVE SÕPRA

JÜRI KOTKAS't

ja avaldame kaastunnet KAI'le ja tema perekonnale

Mälestavad

ENN ja MALLE
TOOMAS ja MARIS
ANTS ja ANNE-MARIE

Armas sõber,
puhka rahus võõra maa mullas!

ARMAST KAUAAEGSET SÕPRA

BORIS KODASMAA'd

leinavad kurbuses

ristipoeg TOOMAS RAJA
SIINA ja MEINHARD KOPA
ERIC KOPA
ILME, MATI ja MAILIIS METSIS
ÕIE ja EDGAR METSIS
ELSI ja GARY NASU
HELGA RAJA

Kõik on kaduv —
mälestus püsib!

Kapten-major Nikolai Valge VR II/3 surnud

Väheseist Eesti Vabadussõja veteranidest, kes meie ühiskonnas auväärseina on elanud, lahkus 31. mail kapten-major Nikolai Valge VR II/3. Lahkunu oli sündinud 2. jaan. 1899 Tartus. Hariduse sai Tartu Aleksandri gümnaasiumis. Kui kool sõja ajal evakueeriti, ta asus koos vanematega Tallinna. Kui algas Eesti Vabadussõda, astus ta vabatahtliku koolipoisina rahvaväkke ja võttis osa esimestest lahinguist Narva rindel. Lühemat aega oli soomusrongi koosseisus. Siis läks merleväkke, võttes sõjalaeva „Lembitu" madrusena osa dessantoperatsioonidest Põhja-Eesti rannikul. Pärast Landeswehri sõda saadeti ta sõjakooli, mille lõpetas noorem-leitnandina ja määrati s/l „Lennuki" nooremaks ohvitseriks. Järgmiseks määrati s/l „Laine" komandöriks, pärast teenis veel *teistel* sõjalaevadel, kuni N. Liidu okupatsioonini. Eesti armee liitmisel punaväega määrati ta 645. suurtükiväe polgu koosseisu. Kui see Venemaale viidi, õnnestus tal sakslaste poole üle pääseda. Tuli Tallinna ja astus Eesti Omakaitse teenistusse.

Suure põgenemise ajal jõudis Saksamaale, kust 1949. a. pääses USA-sse. Sealt asus ta 1970. aastal elama Kanadasse, Torontosse, kus on elavalt kaasas olnud eesti ühiskondlikus elus, laules T. E. Meeskooris ja organiseerides ohvitseride kogu Kanadas, olles viimase esimeheks. Ta maeti 5. juunil York kalmistule.

Aleksander Peel surnud

22. mail suri ajakirjanik Aleksander Peel, kes oli sündinud 16. juunil 1900 Viljandimaal. Ta õppis ajakirjaniku kutsetegevuse kõrval õigusteadust, kuni ülikooli lõpetamise järel sai töökoha Eesti Kultuurifilmi direktori kohale Tallinnas. Suured algatused ja kavad lõpetas N. Liidu okupatsioon. Pagulasteekond viis ta Saksamaale, sealt Inglismaale ja edasi Austraaliasse. Ka sinna ei jäänud ta püsima, vaid tuli Torontosse, kus töötas haiglas ja autotööstuses kuni asus Eesti Kirjastus Kanadas ärijuhi kohale. Sealt läks ta edasi T. Eesti Ühispanga mänedzheri kohale, kus ta sõbralikult teenis laiaulatuslikku liikmeskonda kuni pensionile minekuni.

Pulm lõppes matusega

28. aprillil olid Pärnu mail pulmapeol kaks Paide noormeest: 22-aastane Hannes Haljand ja samaealine Ivar Puustik. Enne ärasõitu otsustati jõe äärde minna, kaasas oli pudel viina. Hannes teatas sõbrale, et tema suudab ujuda üle jõe. Lähedal olnud kalameeste hoiatusest nad ei hoolinud ja Hannes sukelduski vette, kaldale jäi sõber ja viinapudel. Siis hüppas vette ka Ivar. Hannes jõudis teisele kaldale, Ivar vajus juba 5—6 m järel vee alla. Pulmapidu lõppes matustega.

Meie unustamata armast sõpra

HEINO NASSER'it

sündinud 16. märtsil 1924 Võrumaal
surnud 15. aprillil 1985 Torontos

leinavad sügavas kurbuses

MAIMU RUUVET-TEETSOV
RICHARD LAAS
ELLEN ja KUSTI MÄND
INGRID ja HARALD HEINLO

Varalahkunud

JAAN TOOP'i

mälestavad

BENNO JOSTMAN
EDGAR JÕEVEER
ÜLO LUKSEP

Hellakest ja gaidi „Põhjamaa" lipkonnast

INGA SIIDER'it

mälestavad

LINDA VAIDE ja

AITA	HARDY	KÄRT	MARJE
ANNE	HELGI	LIIS	MILVI
EDDA	IMBI	LYDIA	PILLE
ENDA	JUTA	MAJA	TAIMI
EVA-MAI	KERSTI	MALLE	VIIVI
EVI	KRISTA	MARE	ÕRNE

Mälestame kurbuses armast sõpra

BORIS KODASMAA'd

ASTA ja ALEKS KASEMAA

Lahkus igavikuteedele meie kallis sõber

KAUL ANDRES KADAK

Mälestavad vaikses leinas

FELIX ja LY KRABI

Leinateateid

Saksamaal Bielfeldis suri 3. aprillil Alvine Raschinsky, neiuna Tõnismann, sündinud 6. oktoobril 1895 Raikülas.

Saksamaal Mönchengladbachis suri 15. aprillil Erich Palk, sündinud 4. augustil 1913 Võrus.

Tallinnas suri 16. aprillil Arno Hoolma.

USA-s Connecticutis suri 10. aprillil Olga Taos, sündinud 25. detsembril 1900 Eestis.

Inglismaal Leedsis suri 21. aprillil Armin Erik, sündinud 13. jaanuaril 1927 Tartus.

Inglismaal Epsonis suri 21. aprillil Selma Browne.

Hiiumal suri 22. aprillil Helga Sazonova, neiuna Hanslep, sündinud 21. mail 1917 Tallinnas.

Rootsis Lysekilis suri 21. aprillil Evald Johannes Kallas, sündinud 13. mail 1912 Neemes.

Stokholmis suri 23. aprillil Helmi Krepp, sündinud 19. veebruaril 1901 Tartus.

Murray E. Newbigging Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja möödukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

ARMAST

LARISSA PUHVEL'it

surnud 22. juunil 1985 Vancouveris

mälestavad kurbuses

META PUHVEL
JAAN PUHVEL perekonnaga
MARTIN PUHVEL perekonnaga

Puhkpillide orkester koraale saatmas Peetri koguduse surnuaiapühal Mt. Pleasant'i kalmistul, paremal orkestri juht A. Liivoja, ees istuvad õpetajad E. Heinso ja A. Taul.
Foto: Vaba Eestlane

Head sõpra

BORIS KODASMAA'd

mälestavad kurbuses

VEERA
EDGAR abikaasaga
REIN perekonnaga
ÕIE perekonnaga
Helen perekonnaga

Lahkunud

BORIS KODASMAA'd

mälestavad leinas

SELMA, EDGAR ja PER

Kõrges vanaduses igavesele unele suikunud kallist mammat

ELFRIEDE KANGUR'it

mälestavad leinas

META ja OSKAR OTTO

KIRIKUD

EELK PEETRI KOGUDUS

317 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

Pühapäeval, 30. juunil kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS. Teenib õp. Edgar Heinsoo.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 7. juulil kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul.

Õp. E. Heinsoo on puhkusel 5. juulist kuni 4. augustini.

Juulikuus on õpetaja kõnetunnid neljapäeva õhtuti kl. 6—8; muul ajal telefoni teel: 483-4103.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 30. juunil pikk nädalalõpp — jumalateenistust ei ole.

Pühapäeval, 7. juulil kell 7 õhtul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 14. juulil kell 7 õhtul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühapäeval, 21. juulil kell 11 homm. VABAÕHU-JUMALATEENISTUS Jõekäärul.

Pühapäeval, 28. juulil kell 7 õhtul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Õpetaja suvised kõnetunnid (juuli ja august) neljapäeval kella 6—8 õhtul ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 hommikul kuni kella 4 pärast lõunat.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmapäeval, 26. juunil kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 30. juunil kell 11 homikul JUMALATEENISTUS. Teenivad H. Sepp ja E. Saraoja.

Kolmapäeval, 3. juulil kell 7. 30 õhtul piibli-palvetund ainel: Johannese Ev.

Pühapäeval, 7. juulil kell 11 hommikul Tallinna Vabakoguduse 80-nda aastapäeva tähistamise JUMALATEENISTUS. Teenivad K. Raid ja E. Saraoja, laulab naistrio, kohvilaud.

Kolmap, 10. juulil piibli-palvetund kel 7.30 õhtul.

Pühapäeval, 14. juulil vabakoguduste ühine KALMISTUPÜHA kell 11 homm. York'i kalmistul Sec. N.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

383 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE"

raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 23. juunil kell 11 homm. KOGUDUSE AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS, K. Raid, V. Krabi, segakoor Ch. Kipperi juhatusel.

Kell 6 õhtul JUUBELI-MUUSIKA ÕHTU. Lena Pumber ja Marney Adams kahel klaveril.

Pühapäeval, 30. juunil kell 11.00 hommikul JUMALATEENISTUS. Kõneleb H. Eller, K. Raid tshellol, Issanda surma mälestamine.

Kell 6.00 õhtul KUULUTUSKOOSOLEK, P. Kaups ja K. Raid.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Kolmapäeval, 26. juunil kell 7 õhtul PALVEÕHTU.

Pühapäeval, 30. juunil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb dr. M. Leesment, laulavad Leesmendi noored. Misjoniohver. (Buss Eesti Kodust kell 2.15 p.l.)

MÜÜA

Peetri kiriku lähedal
2-magamistoaga korter
eestlaste korterimajas.

Tel. 487-0436.

TORONTO LINN

Toronto linna kinnisvaramaksu maksjaile Tähtis teadaanne

Nüüd peaksid kõik juba olema saanud 1985. a. lõpliku kinnisvaramaksude arve. Kui te pole seda veel saanud, siis helistage 747-7115 või kirjutage: Tax Collector City Hall, Toronto M5H 2M2 või külastage — Tax Information Counter, Main Floor, City Hall — niipea kui võimalik.

Pidage meeles, isegi kui te pole saanud arvet, olete ikkagi vastutav, et kinnisvaramaks oleks tasutud, 1985. a. nelja viimase osa tähtpäevad on: 17. juuni, 15. juuli, 15. august ja 16. september.

Võite tasuda oma kinnisvaramaksu raekojas (City Hall) esmaspäevast reedeni kell 8.30 e.l.—4.30 p.l. või igas Metropolitan Toronto pangas või saata postiga otse City Hall'i. Kirjutage tshekile: „The Treasurer City of Toronto".

Pidage meeles, et maksate kohe; teie kinnisvaramakse kasutatakse mitmesugusteks teenindamisteks ja hõlbustusteks, et Toronto oleks hea asukoht elamiseks ja töötamiseks. Siia kuuluvad algkoolid, keskkoolid; linna teenindamised nagu tuletõrje, jäätmete äravedu, lume rookimine, pargid, lõbustusalad, teede ehitamine ja korrashoid. Linna teenindamiste hulka kuuluvad ka politseiline kaitse, sotsiaalala, laste heaolu ja mbulnts.

G. H. Clarke
City Treasurer

R. S. KANE LTD.

Tähelepanu! UUS ASUKOHT
6150 Yonge Street (lõunapool Steeles Avenue'd)
North York, Ontario M2M 3W9
Tel. (416) 221-1159

Konservatiivide mesinädalad lõppenud

Ottawa — Viimase Gallup-küsitelu tagajärjed viitavad võimalusele, et mesinädalad möödunud septembris sõlmitud konservatiivide ja Kanada valijaskonna vahelises abielus on lõppenud. Toetus konservatiividele on langenud tervelt 9 protsenti — 54-lt protsendilt 45-le protsendile. See on kõige madalam populaarsuse seis möödunud aasta juulist, kui konservatiive pooldas 39 protsenti küsitletuist. Poolehoid liberaalidele on tõusnud 24-lt protsendilt 31-le protsendile ja NDP on muutunud ühe protsendi võrra populaarsemaks (22 protsenti).

Kuna küsitelu toimus enne riigi eelarve esitamist on karta, et juulis avaldatava Gallup-küsitelu tagajärjed kujunevad konservatiividele veelgi ebameeldivamaks.

Harri Mõtsniku arreteerimisest

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus tegi Kodu-Eestist saadud kiirteate pastor Harri Mõtsniku arreteerimisest rahvusvahelistele pressiagentuuridele teatavaks 15. aprillil. Abistamiskeskuse informatsiooni kasutasid Lääne tv- ja raadiosaated ning ajakirjandus. Abistamiskeskus on nüüd saanud täiendavaid andmeid nii Harri Mõtsniku arreteerimisest kui ka sellega seoses toimunud läbiotsimistest ja ülekuulamistest.

Harri Mõtsniku elukohas Varblas, Pärnumaal, toimus 3. aprillil 1985 Eesti NSV prokuratuuri orderi nr 288—85 alusel läbiotsimine, mille lõpetamisel ta kuulutati arreteerituks, süüdistatuna Eesti NSV kriminaalkoodeksi §68—1 järgi „nõukogudevastases agitatsioonis ja propagandas".

Harri Mõtsnik

Samal päeval teostati KGB poolt läbiotsimised ja ülekuulamised järgmiste kirikuõpetajate ja usklikult aktiivsete luterlaste juures. Urvastes, Võrumaal, otsiti läbi koguduse kantselei ja pastoraat ning kuulati üle koguduse õpetaja Villu Jürjo ühes tema talumaja läbiotsimisega Lasval. Räpinas, Võrumaal, otsiti läbi koguduse kantselei ja pastoraat ning kuulati üle koguduse õpetaja Andres Põder.

Pilistveres, Viljandimaal, otsiti läbi koguduse kantselei ja pastoraat ning kuulati üle koguduse õpetaja Vella Salum.

Kohilas, Harjumaal, otsiti läbi aktiivse luterlase ja jutlustaja Tarmo Soomere kodu, millele järgnes tema venna Urmas Soomere ja ema ülekuulamine. Tartus toimus läbiotsimine aktiivse luterlase Maris Sarve töökohas Teaduste Akadeemia Füüsika Instituudis, kus ta töötab sekretärina, koos sellele järgneva kodu läbiotsimisega Elvas ja ülekuulamisega.

Läbiotsimistel konfiskeeriti Harri Mõtsniku jutlused, artiklid ning kirjavahetus konsistooriumiga, koguduste liikmetega ja ametivendadega. Konfiskeeriti ka vaimulikku kirjandust, isiklikke märkmeid ja erakirju. Võeti ära ka EELK peapiiskop Konrad Veemi ja piiskop Karl Raudsepa karjasekirju ning Läänes limunud „Eesti Kiriku" numbreid. Okupatsioonivõimu julgeolekuorganite poolt oli läbiotsimisteks ja ülekuulamisteks rakendatud kümmekond KGB-töötajat, kelledest on teada majorid Heino Kruusmaa, Boriss London, Anto Ots ja Rein Tutk ning kaptenid Abel, Rebane, Pääsukene ja Vainberg. Harri Mõtsnik on eeluurimiseks paigutatud Tallinna keskvanglasse.

Harri Mõtsnik on tuntud kindlameelse rahvuslasena ja ateismivastase võitlejana. Tema poolt kirjutatud artiklid ja peetud jutlused on levinud okupeeritud kodumaal ja avaldatud ka Läänes. Eesti vastupanuliikumise põrandaaluse kroonika „Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis" XIV kogus aastast 1982 on avaldatud tema Pühakutepäeval 1981 kirjutatud artikkel „Vastamisi ateisimiga".

EELK häälekandjas „Eesti Kirik nr 3, 1984 on avaldatud tema 12 jutlust üldpealkirjaga „Mis on rahuks vaja" ning „Järelsõnaga" aastast 1983, kus toodud kõnelus ateistist riigivõimu esindajaga.

Usuvabaduse ja inimõiguste ajakirjas „Glaube in der 2. Welt", 1985. a. nr-is 4 on antud ülevaade Harri Mõtsniku elukäigust ning toodud „Järelsõna" saksakeelne tõlge.

Harri Mõtsnik on sündinud 5. septembril 1928 Pärnumaal talupidaja pojana. Lõpetas 1958 Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Õppinud Tallinnas Usuteaduslikus Instituudis. Ordineeritud kirikuõpetajaks 17. oktoobril 1972. Töötas alul Varblas, Pärnumaal, aseõpetajana. Viidi 1976 üle Leningradi lähedal asuva Pushkini koguduse õpetajaks. Töötas seal 1981. aastani, mil oli KGB tagakiusamise tõttu sunnitud lahkuma. Määrati samal aastal Võrumaal asuva Urvaste koguduse aseõpetajaks. Vallandati KGB survel sellelt kohalt konsistooriumi otsusega 15. novembril 1984. Harri Mõtsnik on abielus, kuid elab abikaasast lahus. Abielust on paeg Ott ja tütar Anne.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

SPORT

Laura Randmaa uued võidud

Toronto eesti noor tennisemängija 13-aastane Laura Randmaa on saavutanud uusi esikohti ja auhindu. Ontario Tenniseliidu korraldatud Ontario Winter Circuit Playoff Tournamendil 13—14-aastastele 4.—5. mail Mayfair West Racquet Clubi juures, võitis ta finaalis oma vastasmängijaid Karin Kerr'i 6:0 ja 6:2, Jennifer Bishop'i 7:6 ja 6:1, endist Kanada meistrit Maureen Drake'i 6:4 ja 6:3. Laura Randmaa võitis suure karika ja rahalise auhinnana $250.

Rolex Grand Prix Free Master turniir peeti samas sisehallis. Laura Randmaa võitis Jennifer Bishopi 6:3 ja 6:1, teisena Lisa Sales'i 6:2 ja 6:2, nende võitudega pääses ta finaali, mängides seal Jane Yates'iga, keda treenitakse elukutseliseks tennismängijaks ja ennustati turniiri võitjaks. Esimese seti võitis Laura Randmaa 7:6, teise kaotas 2:6, kuid võitis kolmanda seti 6:3. Turniiri võitja sai auhinnaks kuldkella ja karika.

Jüri Tamm heitis vasarat 81.90

Leselidses peetud kergejõustikuvõistlusel heitis Jüri Tamm vasarat 81.90, mis on tänavune parim tulemus maailmas. Möödunud aastal ta oli maailma kolmas parim tulemusega 84.40. Soomlase Juha Tiase möödunudaastane parim tulemus oli 81.52.

Elju Kubi kettaheiterekord 64.44

Tallinnas peetud kergejõustikuvõistlusel heitis Elju Kubi ketast 64.44, mis on parem Eesti rekordist.

Kalaspordist kodumaal

Navesti ja Halliste jõel toimusid Eesti meistrivõistlused sportlikus kalapüügis. Osa võttis 10 klubi 89 õngitseja ja 88 spinningistiga. Ükski õngitseja ei jäänud kalata. Kokku püüti 7504 kala kogukaaluga 135,8 kg. Suurim oli paidelase M. Tiitsu 1010 g kaalunud turb. Spinningistidest sai kala iga neljas. 25 kala kogukaal oli 22,9 kg. A. Tormilinnu 5,64 kg haug oli suurim.

Spordimärkmeid

Purjelaual 60 km tunnis, 25-aastane austerlane Michael Pucher tegi Marseilles'i lähedal Prantsusmaal purjelaudade kiirusrekordi, tema keskmine kiirus oli 59,912 km tunnis. Endine maailmarekord oli 57,08 km tunnis ja ameeriklase Fred Haywoodi nimel.

☆

Rahvusvaheline olümpiakomitee on andnud kaheksale väikeriigile loa oma olümpiamängude korraldamiseks. Esimesed peetakse juba 23.—27. mail San Marinos.

Järgmised riigid valmistuvad nüüd oma mängudeks: Andorra, Küpros, Island, Liechtenstein, Luksemburg, Malta, Monako. Need riigid on pidanud end varem liiga väikseiks ja asetatud kõrvale kui kääbused suurte tugevate spordiriikide poolt.

☆

„Runner's World" ajalehe kohaselt Carl Lewis teenis möödunud aastal 783.000 USA dollarit. Talle järgnes tõkkejooksja Edwin Moses 607.000, maratonijooksja Bill Rodgers 520.000. Joan Nencit 402.000, Alberto Salazar 360.000, iirlane Eamonn Coghlan 190.000 ja Craig Virgin 110.000. Arvestatud on ainult USA's olevaid jooksjaid.

Haapsalu tsaariaja kuurordina

Rootsis ilmuvas eestirootslaste ajakirjas „Kustbon" avaldab Tore Gjötterberg mälestusi Haapsalu suvituskoha külastamisest 1920-ndail aastatel. Sellega seoses kirjeldab ta ka linna ajalugu kuurordina.

Haapsalu muda tervendava mõju „avastas" arst Karl Adam von Hunnius aastal 1821, ta ülendati selle eest riiginõunikuks, poeg jätkas isa tööd. Suvitajate hulgas domineerisid Peterburgi elanikud, kes pääsesid kohale sõitma otse Peterburist aurulaevaga. Keiserlik perekond külastas Haapsalut korduvalt möödunud sajandi keskel. A. 1908 külastas linna printsess Elisaveta Feodorovna, tema saatjaskonna hulka kuulus Louise Mountbatten (hilisem Rootsi kuninganna) ja suurvürst Dmitri Pavlovitsh (üks Rasputini mõrvajaid).

Ajaviitmiseks leidus palju võimalusi: raamatukogu, sõude- ja purjepaadid, kasiino, kuurhotell. Enne kõike kontserdid kuursaalis, kus esines ka rahvusvahelisi kuulsusi.

Tuntud on asjaolu, et Peeter Tshaikovski külastas korduvalt Haapsalut. 1867 komponeeris ta seal kolmeosalise klaveripala, mille esimese osa nimeks sai „Lossivaremed". Hiljem töötati see ümber orkestripalaks nime all „Souvenir de Hapsal". Tuntud on ju ka „kalli Mari" motiivi kasutamine sümfoonias.

Teine tuntud Haapsalu helilooja oli Rudolf Tobias, kes seal üles kasvas. Tema poolt kasutatud klaver asus pansionaadis, kus Rootsi külalised elasid.

Kuulsuseajast oli Haapsalusse alles jäänud laialdane vene keele oskus. Rida vene emigrante oli asunud linna elama, nende hulgas vürst Grigori Vokonski, kes omas mõisaid Eestis.

Rootsi külalised nägid Haapsalu tänavail kirjanik Aino Kallast, keda nad eksikombel arvasid kirjutavat eesti keeles. Suurema osa suhtlemisest toimus kohalike sakslastega, kuna rootslased sel ajal oskasid küllaldaselt saksa keelt. Eesti rahvustunde avaldusi kohtasid nad Haapsalus peetud laulupidudel.

Artiklis antakse edasi Haapsalu lossi ajalugu ja selle restaureerimise katsed. Jutustatud on anekdoote Peeter Suurest, kes oli külastanud ligidal asuvat Ungern-Sternbergi lossi. Ta oli üles leidnud tema eest peidetud Karl XII portree ja selle oma käega jälle seinale riputanud.

Uku Maasing

KIRSIPUU VARJUS

Luuletusi 1948—49

Hind $12.— pluss saatekulu 50 c.

Müügil V. E. talituses

Toronto Eesti Kala- ja Jahimeeste Klubi suvise hooaja avamise võistlusest osavõtjad. Vasakult istuvad klubi elupõline juhatuseliige kassapidaja E. Saar, teisele kohale tulnud J. Summa, esikohale tulnud E. Uibopuu ja kolmandale kohale tulnud H. Kore, viies klubi asutajaliige Albert Lukk.
Foto: J. Säägi

ILMUS KOGUTEOS

METSAÜLIKOOL

suures formaadis, 226 lk, palju fotosid

Kaastöölised professorid:
ILSE LEHISTE, IVAR IVASK, FELIX OINAS j.t.
Artikleid eesti kultuurist ja muust
Toimetanud HEINO SUSI

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Hind $25.— pluss saatekulu $1.50

TOETAGE POLIITVANGE

Vaba Eestlase talituses on saadaval

Eesti vastupanuliikumise kroonikad I ja II köide, üksikköite hind $20.00, saatekulu $1.—
Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteos „Kaks kes ei allistunud" $34.00, saatekulu 01.—
Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmargid 34 marki poognas, poogna hind $3.00, saatekulu $0.50
Mart Nikluse kirjaümbrikud tema sunnitöövangla aadressiga Tasuta
Mart Nikluse, Enn Tarto, Lagle Pareki, Tiit Madissoni, Heiki Ahoneni ja Arvo Pesti vabastamisenõudega postkaardid saatmiseks ENSV asehaldurile Karl Vainole Tallinnasse ja NSVL ülemvalitsejale Mihhail Gorbatshovile Moskvasse Tasuta

Tasuta tellimistele lisada $0.50 saatekulu

ILMUS SUURTEOS

„EESTI VABADUSRISTI KAVALERID"

Kordustrükk samanimelisest teosest, mis ilmus Tallinnas aastal 1935 Vabadusristi Vendade Ühenduse Keskjuhatuse väljaandel. Suures formaadis, eeskujulikus trükitehnikas, nägusas köites, 405 lehekülge. Eesti Vabadusristide originaalkujutused värvitrükis. Teos sisaldab elulood koos piltidega kõige vapramatest kangelastest ja poliitikutest, kes lõid iseseisva Eesti Vabariigi, samuti välismaiste ajalooliste isikute nimed, kes rahvusvaheliselt kaasa aitasid Eesti iseseisvuse teostumisele. Teos on tegelikult Eesti iseseisvuse sünnilugu, mille omamine ikestatud Eestis on poliitiline kuritegu.

Kirjastus Välis-Eesti & EMP Stockholm

Tellimine saata VABA EESTLASE talitusele hinnaga $50.—

RAAMAT SAADETAKSE VÄLJA ÕHUPOSTIGA ROOTSIST

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES:

S. Veidenbaum — TUNDMATA TULEVIKKU	$20.—	$15.0
H. Susi — METSAÜLIKOOL	$25.—	$1.50
AJARAAMAT 264 lk., köites	$22.—	$1.—
A. Mägi — EESTI RAHVA AJARAAMAT	$22.—	$1.—
Ants Vomm RISTSÕNAD I	2.50	.70
Ants Vomm RISTSÕNAD II	2.25	.70

Julia Klaar

SÕJA JALGU JÄÄNUINA

Eestist lahkumise ja Rootsi pääsemise lugu

10.

Punane Rist jagas iga päev suppi. Enamasti oli see hernesupp. Vahetevahel saime Punasest Ristist terve leiva. Siis oli hea päev. Tangusuppi saime ka vahetevahel, kuid see polnud nii toitev kui hernesupp. Harjus ära kui iga päev saime hernesuppi. Ja et suppi koju tuua ostsin endale 2,5-liitrise mannergu, millega siis kord päevas reisi läbi linna tegin. Minna tuli üle turuplatsi, kuhu oli valjuhääldaja ülesseatud ja saadeti vaheldumisi muusikat ja kõnet, mida keegi kuulama ei jäänud. Kust Punane Rist oma kraami sai, mida iga päev välja jagati, oli meile mõistatuseks. Algul räägiti, et Saksa sõjaväest mahajäänud väga suured tagavarad antud Punase Risti kasutusse, hiljem oli saadud ka UNRRA abi. Abitahtjaid oli sel ajal tõesti palju. Punase Risti abistamispunkte oli igas linnas ja suuremas asulas. Seal toitlustati hädalisi, anti tasuta öömaja, jagati välja riideid neile, kes seda tõesti vajasid. Nende abistamistöö oli nii suuremõõtmeline, et mul pole sõnu selle kirjeldamiseks. Peale ainelise abi võis saada ka muud toetust nii moraalset kui hingelist. Seal aidati lubade hankimisel ja tehti ka muud kirjatööd, mis vaja, ikka Jumala õnnistust edaspidiseks soovides, kui ka tuletades palves meelde meid hälbinuid.

Kulmse Punase Risti daamide seas, eesotsas pr. Zga, oli veel keegi ohvitseriproua Kaisarova, kelle mees, igatsusest kodumaa ja pere järele, tuli Inglismaalt Poolasse tagasi. Teiste nimed olen unustanud. Vene keele oskajad abistasid meid vajaduse korral. Usklikud näisid nad kõik olevat.

POOLAMAA TALUS KARTULEID KOOKIMAS

Ühel päeval, kui olime kohapealse elu-oluga mõnevõrra kohanenud, saime ettepaneku ühe poola proua kaudu, et tulgu meie, pr. Sabe ja mina, tema „Schwägeri" tallu kartuleid võtma. Lubati tsentner karpuleid päevapalgaks. Olime õnnega koos, iga päev tsentner, see on ju 60 zlotti päevas, 25-e zloti asemel, mis saime varem mõne juhutöö eest. Vantsisime 6 kilomeetrit linnast välja. Perenaine, pisut uhke ja paks talunaine, vahtis meid ülalt alla. Andis süüa — leiba ja kohvi ning saatis harkidega põllule, kus peretütar juba ees ja veel üks tütarlaps — päeviline. Lõunaks saime kanalihasuppi, millist meie suud kaua aega polnud maitsnud. Ölime õnnelikud. Õhtul ei võetud enam meiesuguseid kartulinaisi tuppa sööma, vaid toit anti meile kööki. Oli koorega kartul kohupiimaga. Sõime hea isuga kõik ära, mis perenaisele näis olevat suureks üllatuseks ja nagu pahuralt virutas veel peotäis kartuleid meile ette. Kõik läks kui vesi kuumale kivile.

Teisel hommikul anti jälle võileibu ja kohvi, kuid nüüd juba jaopärast; virutas iga leivaviiluka kas taldrikule või sööjale ette. Tal oli niisugune mood: mitte anda, vaid virutada. Ka tema omad lapsed said leiba jaopärast, mispärast meie ei julenud juurde küsida.

Võtsime kartuleid hoolega 4,5 päeva. Peretütar vibutas ees ja meie lidusime järel, mina ikka oma vaoga kõige taga. Ma lihtsalt ei jõudnud. Võtsin küll kogu jõu kokku, kuid mis teha, teised ikka ees. Osalt oli süüdi ka oskamatus, ma polnud seda tööd oma elus kunagi varem teinud. Kartulivõtu juures oli mul Eestist kaasatoodud siidikleit üll, see, millega omal ajal „Estoniaski" sai käidud. Nüüd oli see vana ja pleekinud. Triikimata tõmbasin selle selga, hallist tekist tehtud jakk peale, mis juba hirmsasti kulunud, kuid veel moodsalt õmmeldud, ja võisin oma mullatööd alata. Jalas olid mul tanksaapad. Tundsin end viletsana, kes oma viimseid hilpe kannab, ja kel pole mingit lootust uute saamiseks. Justkui: kõht täis süüa ja muud igatsust ega huvi enam ei ole. Koju tulles oli meil kaasas perenaise poolt antud tükk leiba ja pudeliga piima. Olime õnnelikud, et meil oli lastele midagi anda. Nemad olid pidanud ka piskuga läbiajama, väga harva olid saanud leiba maitsta. Lapsed keetsid kartuleid kord päevas ja sõid neid soolaga. See oli harilikult laste söögimenüü. Ka tuletegemine oli raske protseduur. Märgade raagudega oli see omaette kunsttükk. Need ei põlega anna sooja, visisevad vaid pliidi all ja ajavad suitsu tuppa. Enno, kes oli tuletegija, oli alati tahmane. Keedupotti mul õiget polnud, oli vaid paariliitriline. Tuli keeta kolm potitäit kartuleid, enne kui pere söönuks sai. Kui lõunaks tahtsid toitu keeta, siis tuli juba hommikul vara hakata sussitama pliidi juures.

Nii oli elu seal viletsas urkas Poolamaal. Ja kuidas ma sain siis olla veel hea ja inimlik? Kõik, mis kunagi oli olnud, oli hävinenud tuhaks ja põrmuks nii materiaalselt kui ka vaimselt.

Selles toapugerikus veetsime oma õudsema talve. Novembris oli juba lumi maas ja puuraage polnud enam kusagilt korjata. Meie toas olid lumehanged igas nurgas. Vesi külmus, samuti ka toiduained. Voodeid oli meil ainult üks; kus magas kolm väiksemat. Mina kahe suuremaga ikka veel õlekotil põrandal, kus külma pärast ei saanud und. Punaselt Ristilt saime lõpuks ühe voodi lisaks, seal magasime Ainoga ja Ennole tegin kottidele aseme. Sellega saime nagu sammu edasi. Suur õnn oli meil sulekottide tõttu. Lapsed olid ööd kui päevad sulekottide all, vastasel korral vaevalt oleksime saanud elu sees hoida. Enno, vaene poiss, külmetas põrandal magades oma varbad, mis läksid mädanema. Nende ravimiseks kulus tükk aega. Aino oli saanud põrandal magades reuma vasakusse õlga. See valutas tal alati kui ilm muutus külmaks. Hiljem pakkusid abi mõned poola perekonnad, lastele sooje lõunaid andes. Nii käis Aino ühe rätsepa pool lõunal: tasuks tegi koristamistööd. Matti käis sama hoovi peal ühes perekonnas — ja Lembi käib ühe lese härra pool, kel samavanune tütar, lõunal. See tüdruk oli väga haige ja surigi mõni kuu hiljem tiisikusse. Suur abi oli mul neist lõunatest. Ülejäänud perele tõin lõunaid Punasest Ristist. Punase Risti ees oli supisaba alati suur. Räbaldunud lapsed ja vanad, mina ja mu kaaslanna, kel oli küll üks laps, aga samuti hädas nagu minagi. Olime kui sandid vanasti kiriku ukse ees. Häbi oli, kuid häda ei lasknud seda tunnistada.

PÕGENEME EDASI

Pidasime aru ja plaani, kuidas pääseda lääne poole. Selleks andis tõuke Punase Risti koosolek, kuhu oli kokku tulnud teadmamehi. Keegi oli teadnud, et üleminek Saksamaale pole sugugi raske, et Stettinis võtavad inglased kahel käel vastu ja saadavad üle piiri eestlaste laagrisse. See laager pidi olema kohe Stettini külje all — teisel pool Oderit. No, mis siis viga. Olime päris kindlad, et pääseme ka sinna, kus on teised eestlased ees. Müüsime maha kõik, mis müüa andis, et reisiraha saada.

(Järgneb)

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

ontario place

SUVINE SUURPIDUSTUS!

Võtke osa „Canada Day" pühitsemisest. Pidutsema koos kogu nädalalõpu.

Sellel nädalalõpul esitab Ontario Place mitmekesise kava Kanada sünnipäeva ja meie 15-nda aastapäeva tähistamiseks. Tulge ja pidutsege meiega koos! On laulu, tantsu — leiab aset suurim tulevärk meie ajaloos ja suurejooneline laser efektide demonstratsioon.

Parim meelelahutus kogu linnas

Forum esitab kolmepäevase kava Kanada sünnipäeva puhul.

Laupäev, 29. juuni, kell 5.00 ja 9.00 õ.
The Members Only
„Happy Together" Tour 1985
pea-esinejad „Legends in Concert"
The Turtles pea-esinejad **Flo & Eddie, The Grass Roots, The Buckinghams**
First National Tour in 15 years
Gary Lewis and The Playboys
Koostöös 590/CKEY

Pühapäev, 30. juuni, kell 3.00 p.l. ja kell 8.30 õhtul.
Gladys Knight and The Pips
Koostöös CFKM 99.9

Esmaspäev, 1. juuli, kell 10.30 homm.
The „But I'm Just a Kid" Show
Esitatud „Children's Hour Productions" poolt.

The Molson Canadian Waterfall Showplace

Tantsige, einetage või puhake meie restoranides West Island Village'is.

Kogu nädalalõpu jooksul iga 90 minuti järel

kella 11.00 homm. kuni 6.30 õhtul

„Young and Alive"

Ontario Place tervitab Rahvusvahelist Noorte aastat laulu ja tantsuga.

Laupäev, 29. juuni kella 10.00 õhtul kuni 1.00 hommikul

The Spitfire Band
suur tantsuorkester

Nii palju muud

Varsti algab ürgmetsa seiklus-sõit, dzhäss kontserdid järvel 5. juulist kuni 7. juulini. Külastage Carlsbergi õllefirma hobuste suvekodu ja tutvunege õlle veovankriga. Nautige uut IMAX filmi „Liikumise vabadus", mis peegeldab Vancouveri Expo '86 põhimotiivi ja puudutage tulevikku täna vaadeldes „Future Pod'i".

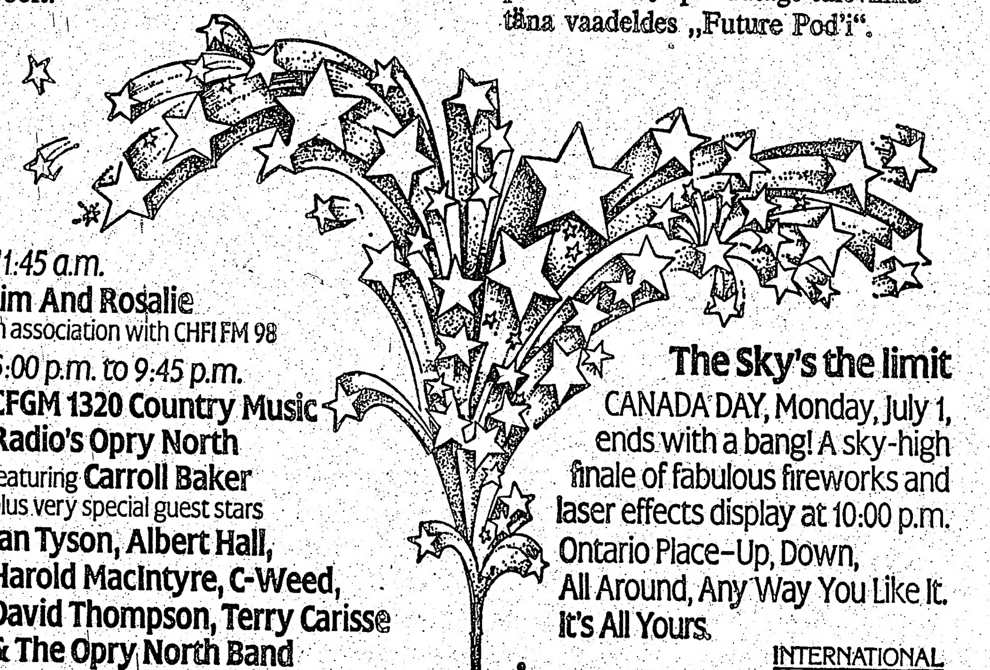

11:45 a.m.
Jim And Rosalie
In association with CHFI FM 98
5:00 p.m. to 9:45 p.m.
CFGM 1320 Country Music Radio's Opry North
featuring **Carroll Baker**
plus very special guest stars
Ian Tyson, Albert Hall, Harold MacIntyre, C-Weed, David Thompson, Terry Carisse & The Opry North Band

For further information call (416) 965-7711
955 Lakeshore Blvd. West, Toronto, Ontario, Canada M6K 3B9
A Crown Corporation of the Government of Ontario.
Ministry of Tourism & Recreation
Claude F. Bennett, Minister

The Sky's the limit
CANADA DAY, Monday, July 1, ends with a bang! A sky-high finale of fabulous fireworks and laser effects display at 10:00 p.m.
Ontario Place—Up, Down, All Around, Any Way You Like It. It's All Yours.

Ontario yours to discover!
INTERNATIONAL YOUTH YEAR 1985

For the fun of it—630-3933 for info.

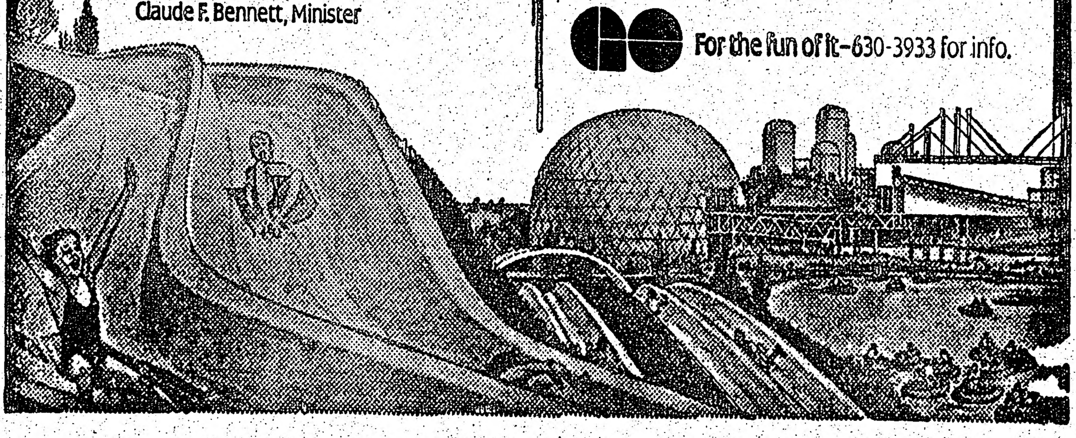

Ilmar Külvet

Muljeid Mustalt Mandrilt (7)

Simbaabve, Mürisev Suits ja boomslang pea kohal

Rodeesiast on nüüd teatavasti saanud Simbaabve, selle pealinnast Salisburyst Harare ja Ian Smith'i „Aafrika juveelist" Robert Mugabe marksismimaiguline, üheparteisüsteemile pürgiv neegririik. Kui kaugele on sel marksistlikul teerajal juba sammutud? Muidugi ei saa Simbaabvet veel mingiks Moskva vasalliks pidada. Nii lihtsalt Aafrikas sellised taotlused ei kulge, kuid Harare hotellitoas televiisorist päevauudiseid vaadates ei saa siiski lahti mingist ebamäärasest halvaendelisest tundest. Üks neegriminister või muu mustanahaline kõrgem ametimees kõneleb teise järel — toimuvad ju uued üldvalimised juba juunis — kaameraoperaatorid on veel kasinate kogemustega ja pildid kalduvad välja perspektiivist ning fookusest (samuti nagu kogesime Keenias). Tutvustamiseks öeldakse, et nüüd räägib „seltsimees" see või teine ja kui välissündmuste juurde jõutakse, kuuleme mingisugusest infovahenduslepingu sõlmimisest Moskva Novosti teabeagentuuriga, sellest, kuidas USA kosmoserelvastuse plaanid takistavat desarmeerimisläbirääkimisi. Ja siis jällegi „seltsimees" Andrei Gromõko, kuid „mister" George Shultz.

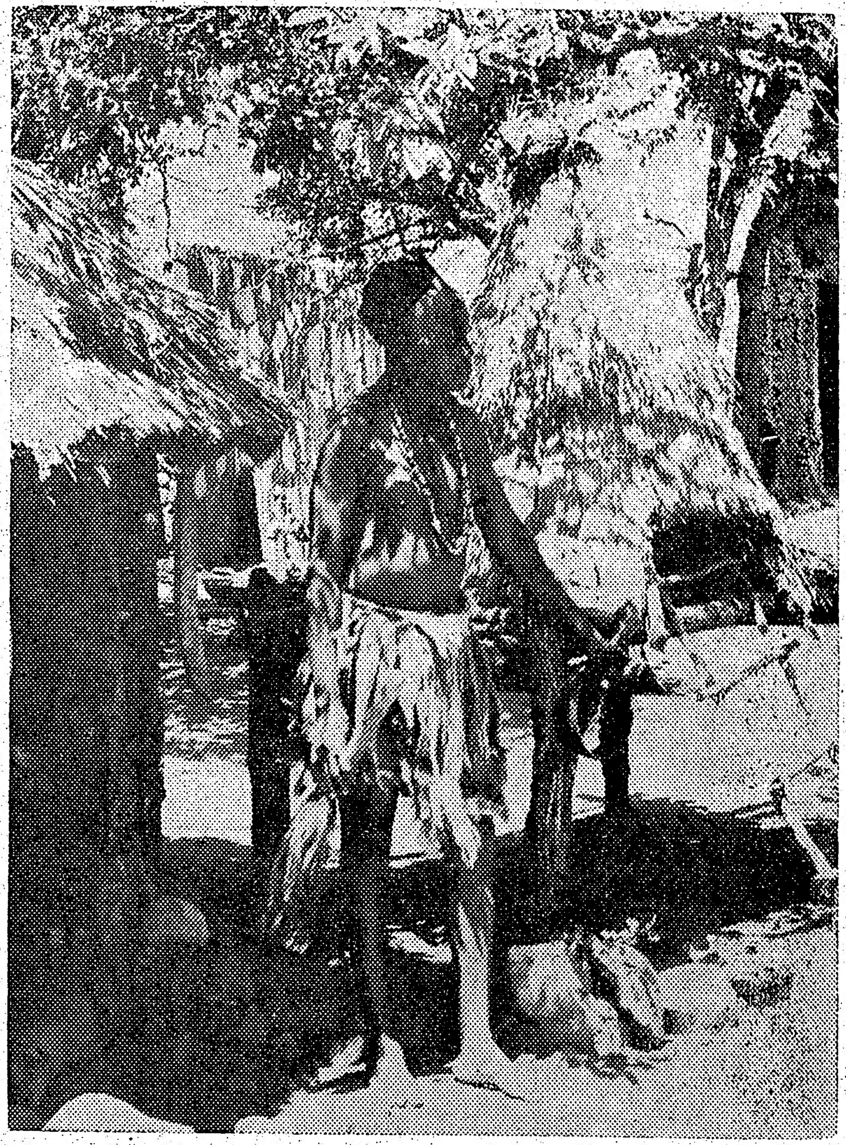

„Nõidarst" Simbaabve pärismaalaste külas.
Foto: Vaike Külvet

Järgmisel hommikul nimetame seda omapärasust meie briti päritoluga giidile, kelle abikaasa juhatab üht suurt tubakafarmi ja küsime, mis Simbaabve valged sellisest asjast arvavad.

„Algul tegi see meile pisut nalja", ütleb naine tagasihoidlikult ja tõsiselt, lisades siis: „Aga nüüd ei tundugi see järsku enam nii naljakana". Sinnapaika selleteemaline jutt jääbki. Omal algatusel ta poliitilistest asjadest ei räägi.

Keenias, Amboselli safarilodzhis sattusime kõnelusse ühe briti erudiplomaadiga, kes elab Londonis ja tutvus nüüd Aafrikaga meile vastupidises suunas, alustades Lõuna-Aafrikas ja lõpetades Egiptuses. Tema oli veetnud Harares mitu päeva ja jutustas, et valgete maalt lahkumine jätkub enam-vähem endise tempoga, nende arv on kahanenud umbes poole võrra ja nad moodustavad nüüd ainult umbes 2 prots. maa enam kui kaheksast miljonist elanikust. Verine kodusõda, mis nõudis 20.000 surmaohvrit, on nüüd möödas, uus valitsus, pidades esmajoones silmas majanduslikke kaalutlusi, ei kiusa valgeid mingil märgataval viisil taga, kuid tegelik olukord võib siiski olla märksa ohtlikum kui see pealispinnaliselt tundub. Kui „seltsimehed" võtavad marksistlikku diktatuuri ideaalina, kui kaugel sellest tagapool saab siis olla natsionaliseerimine? Praegu öeldakse kõigiti paikapidavalt: Mugabe on küll peaminister, aga palka maksab sulle endiselt valge mees. Valgetele kuuluvad jätkuvalt kaevandused, vabrikud, kogu kaubandus. Aga kui kauaks?

Leidub muidugi ka neid valgeid, kes suhtuvad tulevikku optimistlikumalt. Teised jäävad paigale küll murelikena, kuid lihtsalt ei leia endile uut vastuvõetevat kodumaad. Nii Lõuna-Aafrika Vabariigis kui Suurbritannias valitseb majanduslik madalkonjunktuur ja Ühendriikides oleks paljudel juba liiga hilja uut elu alustada. Pealegi ei lubata ühelgi seaduspärasel emigrandil lahkumisel rohkem varandust kaasa võtta kui 750 dollarit sularahas, üks pruugitud auto ja piiratud ulatuses mööblit ning majapidamisesemeid. Suhteliselt vähesed olid nii ettenägelikud, et investeerisid juba varakult välismaadel. Nii jäävad paljud kohale, tulgu mis tuleb põhimõttel. Kus mujal maailmas saaksid nad elada sellise standardi kohaselt, mida nad praegu veel naudivad.

Marksism ei ole ainus oht, mis kummitab uue neegririigi kohal. Simbaabve on paljude erinevate suguharude killustatud maa. Mugabe loosungid kõnelevad küll rahvusliku ühtsuse vajadusest, kuid vahekorrad tema toetajate sõnade ja Joshua Nkomo poolt juhitud ndebele vähemusgrupi vahel muutuvad üha pingelisemaks, toimunud on kokkupõrkeid ja isegi poliitilisi mõrvu. Mõlema juhtiva tegelase geriljaarmeed võitlesid valgete vastu iseseisvuse saavutamiseks, kuid karjakasvatajatest simbaabvelased tavatsevad nüüd olukorda iseloomustada sellega, et „ühes ja samas kraalis ei saa olla kahte pulli". Juba suguharude arvulise koosseisu vahekord näib kindlustavat Mugabele edaspidi veelgi suurema enamuse parlamendis, mis praegu on veel kolmekeelne — shona, ndebele ja inglise.

Veedame Harares vaid ühe öö ja lendame edasi Victoria Falls'i, maailma võimsaima joa juurde, mis asub sootuks maa teises otsas, Sambia piiri ääres. Lennuk teeb vahepeatuse Bulwayos, mis on suuruselt maa teine linn ja Nkomo poolehoidjate kants. Kõneldakse, et see on Mugabe revolutsiooniarmee poolt niisamahästi kui sisse piiratud, nii et kodusõja taaspuhkemise oht pole veel sugugi möödunud. Victoria juga on alati olnud üks Aafrika suurimaid vaatamisväärsusi, kuid kodusõja aastatel jäi turistide vool muidugi seisma ja ei ole nüüdki veel endises ulatuses uuesti elustunud. Ei aita ju selleks kaasa ka juhtumid nagu see, kus just meie saabumise eel avastati Victoria Falls'i lähikonnas kiiruga maetud seitsme välismaise turisti põrmud. Nad olid teadmata põhjustel tapetud pärismaalaste poolt kaua pärast kodusõja lõppu. Motiivid ei ole päriselt selged, kuid kõik viitab tüüpiliselt nendele ohtudele ja segadustele, mis tihti kaasnevad rassiliste või ideoloogiliste võimuvahetustega.

„Suitsuks, mis müriseb", nimetavad pärismaalased Victoria juga, mille avastas maadeuurija David Livingstone 1853. a. ja ristis selle siis Inglise kuninganna auks. See on 108 meetrit kõrge, seega kaks korda kõrgem Niagara Kanada poolsest Hobuserauajoast, kuid veelgi mõjuvam on selle laius. Kõnnime niiskes vihmametsas, kellel seljas vihmamantel, kellel ainult supeltrikoo, pöörame sisse ikka ja jälle uutesse vaatluspunktidesse, kus vastandina Niagara veerele puuduvad kaitsepuud ja muud julgestusvahendid, ning libedail kaldakividel tuleb ettevaatlikult astuda. Laseme end hämmastada nendel vetevoogudel, mis algul pinnasest tingituna pruunijoonelistena, siis auruks — jah tõepoolest koguni nagu suitsuks — pihustatult langevad basaltkanjonisse. Kõnnime ja kõnnime, kõrvad kohati lukus veemasside mürinast, aga lõppu ei näi sellele vaatemängule tulevat. Victoria juga on 1800 meetrit lai, Niagara ainult 917. Ja siis sooritame veel ülelennu kahemootorilise vaatluslennukiga, ning näeme lisaks end uue vaatenurga all näitavale kosele jõehobuste mügarikke Sambeesi jõel.

Victoria Falls on väike linnake, kus lisaks hotellidele, mängukasiinole ja meenetekauplustele leidub tähtsamate suguharude eluviise tutvustav vabaõhumuuseum. Vastandina Keeniale on kuumus rõske ning rammestav, meelitades kiiresti tagasi hotelli ujumisbasseini äärde. Enne astun aga siiski korraks sisse madudeparki. Reptiilid on mind alati ühteaegu fastsineerinud ja kohutanud. Käisin ühes sellises ka Nairobis, kuid seal juhtusid siud peamiselt magama. Siin aga kogen kohe kui välkkiirelt kobramadu võib inimest rünnata. Klaas jääb muidugi vahele ja ta mürgihambad mind ei puuduta, aga võpatama paneb see sellegi poolest.

„Ta on veel kohanematu ja närviline", seletab maopargivalvurist neegrinooruk. „Alles hiljuti padrikust püüdsime". Kõnnime nüüd kõrvuti mööda puuridest ja poiss tutvustab nende elanikke: lõgismaod, igasugused rästikud, kobrad, must mamba, roheline mamba ...

Kas need on Simbaabves suureks ohuks ja nõuavad inimohvreid? Mitte eriti, vastatakse. „Võibolla mõnel pool kaugetes külades. Mujal on seerumid kohe käepärast. Ainult boomslangi eest tuleb end hoida. Tema hammustuse vastumürki nii kergesti ei leia."

„Milline see boomslang välja näeb. Kas seda siin pargis ei ole?"

„On küll", naeratab poiss ja osutab sõrmega ülespoole. Ma vaatan üles ja tõepoolest, just selle poolraagus puu oksal, mille all me parajasti seisame, lebaskleb pikk vaibalik madu nagu tubli jupp musta köit. Ta on mul samahästi kui pea kohal. Tardun momendiks ja põgenen siis eemale. Neegripoiss:

„Ta ei ole seni kellelegi kallale kippunud. Pealegi on tal mürk ainult tagumistes hammastes. Sööb peamiselt sisalikke."

Hiljem kui jälle juhtun Simbaabve olukorrale ja tulevikuväljavaadetele mõtlema, meenub mulle millegi pärast ikka too boomslang Victoria Falls'i madudepargis.

(Järgneb)

TÄHELEPANU!

Parkway Baker'i tooteid on nüüd saadaval ka BROADVIEW DELICATESSEN'i äris, 141 Danforth Ave.

Parkway Bakery
127 Manville Rd. Unit 14
Scarborough — Tel. 751-0066

Raffi Moks 60

Tallinna-Nõmme mändide muusika on juubilari noorusaastate mälestuses jäänud talle unustamatuks vaimseks talismaniks.

Aastaid on Raffi innuga kaasa löönud nii skaudipoiste ridades, Toronto Eesti Võitlejate Ühingu esimehena ja juhatuse liikmena. Olnud kauaaegne Eestlaste Kesknõukogu liige ja Rahvuslaste Kogu asutaja liigt.

Omase sooja huumoriga põimitud veenvaid mõtteid jagab juubilar sama kindluse ja julgusega, mis kandis soomepoiste relva-vendlust, kus Raffi täitis oma kohustuse meie maa ja rahva vabaduse kaitseks.

Peale kõige energia, mida Raffi on jaganud meie ühiskonnale on ta ennast aastate möödudes ülesse töötanud vastutusrikkale positsioonile Kanada suurimas firmas (Canadian Pacific), kus tema teadmisi ja entusiasmi jagatakse võrdselt oma sõpradega.

Kandes oma tulevikuplaane, rahvuslikult vankumatuid veendeid ja kestvat tööd eesti rahva vabadusnõudluses, seisab alati tema kõrval lahke ja sõbraliku naeratusega abikaasa Eevi, keda Raffi juubelipäeval kõik nende sõbrad tervitavad.

Kallis Raffi, sõber, vend ja aatekaaslane, paistku Sulle tervise päike veel paljudeks aastateks. Koos Sinu sõprade hulgaga soovin Sulle energia jätku ja väsimatut võitlustahet Sinule omase innukusega.

Aksel Salumets

Raffi Moks kõnelemas ühel viimasel TEVÜ üritusel.

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad
üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

„VABA EESTLANE“
vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Teisipäeval, 25. juunil 1985 — Tuesday, June 25, 1985

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Kroonikate kolmas köide viibib

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus teatab, et kodumaise vastupanuliikumise põrandaaluste kroonikate „Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis“ kolmanda köite väljaandmine viibib. Kuna Kodu-Eestis on vahepeal ilmunud kroonikate kogud 18 ja 19, siis on otsustatud need trükki toimetada koos kolmanda köite trükikojas juba laotud kogudega XIV—XVII.

Kroonikate kolme köidet (koos kogudega 18 ja 19) on veel võimalik saada soodustatud eeltellimishinnaga kuni 31. juulini 1985. Eeltellimishinnad koos saatekuludega on järgmised: - USA-s US Dollarit 35.00, Kanadas CANDollarit 45.00, Austraalias ADollarit 40.00. Muudes maades vastavalt USA hinnale.

Kroonikate eeltellimisi võtavad vastu ja ilmunud kahte esimest köidet müüvad EVV Abistamistoimkonnad, Eesti poliitvangide hooldusgrupid ja hooldajad ning eesti ajalehtede talitused. Eeltellimishinda võib ka otse tasuda EVV Abistamiskeskusele aadressil Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden.

Kaaseestlased! Kasutage harukordset võimalust Eesti vastupanuliikumise põrandaaluste kroonikate omandamiseks ning kodumaise vabadusvõitlusega ja vabadusvõitlejatega tutvumiseks. Jälgige eesti rahva kalla toimuvat okupatsioonivõimu vägivalda. Toetage kodumaist vastupanuliikumist!

Wiesenthal otsib toetust

USA's asuv Simon Wiesenthal Centre on alustanud liikmete värbamise aktsiooni Kanadas. Organisatsioon on pöördunud 50.000 Kanada juudi poole rahalise toetuse saamiseks.

Õnne teine külg

PETERBOROUGH — Donald McManus oli õnneseen, kui ta möödunud sügisel võitis ühe ärikeskuse reklaamivõistlusel auhinnaks uue auto. Ta sai isegi oma pildi ajalehte, kuid sellega ta õnn lõppes. Politsei tundis pildilt tagaotsitava, kes USA's oli kautsjoni vastu vabaks lastud Seattles, ja tuntud narkootikaga äritseja.

Sündmuste kalender

⊙ Laupäeval, 29. juunil Seedrioru suviharjapidu, kontsert-aktus kell 4 p.l., vabaõhuteater kell 9.30 õ.
⊙ Esmaspäeval, 1. juulil algusega kell 11.30 hommikul Queen's Park'is parlamendihoonete ees „Canada Day 85“ avapidustused“.
⊙ 3.—10. augustini Jõekäärul Spordilaager 85.

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Korstnate parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

wintario

20. juunil toimunud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile nr. C803650, $100.000 võitsid A648768, B455844, A703007, $10.000 — 265676, 615144, $1000 — 90066, $100 — 0208, $50 segijärjekorras numbrid — 789268, $10 — 422, tasuta piletiraamatu numbrid 45. Nädala müstilise preemiavõidu AMC Eagle Wagon'i — 142502.

Otsime
KONTORITÖÖLIST
kes ka inglise keelt valdab. Raamatupidamise oskus ja osavus kompuuteritega eelistatud. Helistada Rooneem's Bakery 366-1205 ehk 366-3619.

Montrealis toimus Toronto ja Montreali noorte ühine kevadpidu Taani kiriku saalis. Pildil Toronto külalised esinemas võimlemisettekandega.

Kommunistliku Kuuba äripraktika

Kuuba müüb odavalt ostetud suhkrut kallimalt N. Liidule

Teisipäeval, 4. juunil ilmsiks tulnud aruandes Kuuba Riigipanga poolt öeldakse, et Moskva maksab Havannale kümnekordset hinda suhkru eest, võrreldes maailmaturuhindadega. See hinnapoliitika on tähtis osa N. Liidu kauaaegsest Fidel Castro valitsuse toetamise programmist.

Ühe Kuuba eksiilide organisatsiooni poolt avalikuks tehtud aruandes, mis koostati Kuuba Riigipanga poolt käesoleva aasta veebruari kuus kohtumiseks Läänes asuvate võlausaldajate pankadega, öeldakse veel, et Kuuba on ostnud suhkrut maailmaturul hindadega, mis on kaugelt madalamad Kuuba produktsiooni omakuludest ja müünud seda suhkrut edasi Moskvale eelpool mainitud äärmiselt kõrge kunstliku hinnaga.

„The New York Times'i“ korrespondent Clyde Farnsworth kirjutab ajalehe kolmapäevases 5. juuni väljaandes, et kõnesolev 84 leheküljeline aruanne esitab harukordselt avameelseid üksikasju Kuuba majanduse turjal asuvatest koormustest,

millede hulgas on 3,4 miljardi dollarine välisvõlg mittekommunistlikele maadele.

Kuuba eksiilide organisatsioon oli saanud Kuuba Riigipanga aruande ühelt Lääne-Euroopa pangalt ja andis selle edasi ajakirjanikele Washingtonis. Korrespondent Farnsworth ütleb, et keegi nimetuks jäänud USA välisministeeriumi ekspert kinnitas kõnesoleva aruande autentsust ning seletas, et aruanne oli olnud välisministeeriumi valduses juba mõned nädalad. „Ma arvan, et see aruanne on uskumatult avameelne,“ kommenteeris seda Ühendriikide valitsuse ekspert.

Pärast veerand sajandit kestnud kommunistlikku Castro rezhiimi on aruande kohaselt suhkur ikkagi veel Kuuba majanduse peamiseks produktiks.

Ameerika asjatundjad ütlevad, et Kuuba suhkru produktsioonikulud on umbes 14 kuni 16 ameerika senti naelalt, samal ajal kui maailmaturu suhkru hind on 3 kuni 4 senti naelalt.

Moskvalt suhkrumüügi eest saadud tuludega ostis Kuuba nõukogude naftat hindadega, mis olid lähedal maailmaturu hindadele. Kuuba kasutas osa naftast oma sisemisteks vajadusteks ja müüs ülejäänud maha läänemaailmas nn. kõva valuuta eest.

Möödunud aastal maksis Kuuba umbes 200 miljonit dollarit, ostes üles suhkrut 3,5 sendiga naela eest

ja müüs enamuse sellest edasi N. liidule pooleteise miljardi dollari eest ehk 30 senti naela eest.

1,3 miljardi dollarise kasumiga osteti N. Liidult 6,7 miljonit tonni naftat soodustatud hindadega, millest müüdi aruandes esineva informatsiooni kohaselt mujale edasi 4,9 miljonit tonni.

Kõnesolev Kuuba Riigipanga aruanne, mis on kirjutatud inglise keeles ja kannab pealkirja „Economic Report, February 1985“, koostati lääne erapankade ja laenu andnud valitsusasutuste jaoks selleks, et toetada taotlust edasi lükata 750 miljoni dollari suuruse välisvõla tagasimaksmist, mis oleks muidu langenud käesolevale aastale. Krediitorite hulgas ei esine muidugi Ühendriikide valitsusasutusi ega erapanku. Nendeks on Suurbritannia, Hispaania, Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Austria, Kanada ja Jaapani valitsused ning 50 erapanka nendes riikides ja ka mujal.

Aruandes ei nimetata Kuuba välisvõlga N. Liidu poolt juhitud riikide blokile, mida Ühendriikide asja tundjad hindavad umbes 22-le miljardile dollarile.

Kodutud New Yorgi linnas

Kas on linnukesel muret . . .

Üks noor, kuid agar advokaat kaebas linnavalitsuse kohtusse ja võitis otsuse, mille alusel igal New Yorgi linna elanikul on legaalne õigus linna kulul peavarju saada. See sündis 1979. a. Sellest ajast peale on väheste peavarjutute kõrvale tekkinud 40.000—60.000-ne kodututе armee, kelle abistamiseks linn kulutab 200 miljonit dollarit aastas.

Hädaliste arvu kasvu tõttu oli linnavalitsus sunnitud rentima eramaju ja hotelle ning neid ümber kujundama kodututе varjupaikadeks. Vastavalt ühele enam-vähem keskmisele näitele — vallasema, nelja lapsega sai ühes seesuguses hotellis kaks tuba, kuuüüriga 1800-dollarit. (Võrdluseks — viietoalise kooperatiivkorteri saab osta alla 1000-dollarilise kuumaksuga, korrashoid kaasaarvatud).

Hotelliomanik õigustas kõrget üüri sellega, et majas on 1500 last, kelle vandaalitsemine nõuab aastas mitmesajatuhandelist remonti.

New-Yorgi sotsiaalseadused lubavad üürnikele, kes on elanud sellistes majades 29 päeva — eluaegse õiguse neile ruumidele. Vaene hotelliomanik tegi katseid hotelli maha müüa, kuid keegi ei osta. Ainuke pääsemisvõimalus on panna hotell põlema.

1970-ndatel aastatel, kui võimas **inimvabaduse laine voogas üle** Ameerika, siis saadeti suur arv haigeid vaimuhaiglatest välja — tänavale. See „vaimuhaigete vabastamine“ viis üleriigiliselt vaimuhaigete arvu 559 000-lt alla 132 000-ni.

Need vabad hinged lontisid tänavatel, magasid kus said — raudteejaamades ja sildade all, tänavaärtes ja trepikodades.

Linnavalitsus korraldas ringsõite — autod korjasid lossutajaid ja viisid need, mõnikord vastu nende tahtmist, kodutute varjupaikadesse, millised olid nagunii ülekoormatud.

Ja neegrite õiguste järele valvav organisatsioon (ACLU) protesteeris inimeste sunniviisilise paigutamise vastu. Lastagu neil olla, kus nad tahavad.

Aga talveks muutus lugu inetuks — inimesed külmusid tänavail. Linnavalitsus alustas taas ringsõite, kaasas psühhiaatrid, kes pidid tõestama, et ülesnopitu oli ise vastutusvõimetu.

Aina kasvava arvu kodutuile peavarju muretsemiseks jäeti ööseks lahti Tsentraalraudteejaama avarad saalid.

Ringisõitvad autod ei viinud leitud inimesi enam peavarjukodudesse, vaid laadisid koormad maha Tsentraalraudteejaama ukse ees.

Asjatundjad arvavad, et kodutute arv New-Yorgis kasvab nii jõudsasti, et käesoleva aasta maksimum on tuleva aasta keskmine.

Kust need kõik on tulnud või kus nad olid enne seda kui linn nende hooldamisele asus?

Suur osa neist elas tuttavate ja sugulaste juures, haiged olid haiglates ja paarituhandele kodutule leidus ruumi linna varjupaikades . . .

Vallalised ja mahajäetud neegrinaised elavad nüüd oma aasta-aastalt kasvava lastekarjaga linna poolt tasuta antud peavarju all, riigilt saadud hoolekande- ja lasteabirahadest.

Kas on linnukesel muret, kust ta saab, mis ta sööb?

(andmed: Am. Spectator — mai 1985)

H. Riga

Või ehk tõesti asi iseeneses?

AVALDUS

„Esmakordselt pöördusin oma vannitoa pärast teie poole 1980. aasta kevadel. Kästi oodata kuni olümpiamängud möödas. Pärast pidu öeldi, et ei ole materjali, kui tuli materjal, siis ei olnud töölisi. Hiljem öeldi, et uuest aastat tuleb elamuekspluatsioonivalitsus,. siis teevad kõik korda. Nüüd olen suuliselt 2 korda teie asutuse poole pöördunud. Esimene kord ainult lubati, mõni kuu hiljem käisin uuesti, siis käis töömees vaatamas, ütles, et suur töö. Olen oodanud jälle 5 kuud, ei tule kedagi. Samas vannitoas on ka WC. Väikese lapsega on hirm, et kui momendil krohvilahmakas jällegi kukub, ei oska eest ära joosta.

Palun saatke remonditegijad, enne kui lagi koos ülakorruse vanniga alla kukub.“

Tallinnas,
14. juulil 1982. a.

E. Veski
Gogoli 20—2

Selliseid appikutseid saab Kadrioru Elamuekspluatatsioonivalitsus palju. Kuidas neile reageeritakse? E. Veskile näiteks teatati algul, et remont tehakse septembris, seejärel öeldi, et asi lükkub detsembrisse. Milline saab olema kolmas vastus? . . . . . .

Läinud aasta novembris kontrollis Mererajooni Prokuratuur Kadrioru EEV tööd elanike avalduste ja kaebustega. Leiti, et asjad pole kaugeltki korras. Esildises öeldakse: „Sageli lahendatakse küsimus alles pärast mitmekordseid pöördumisi, vahel aga pärast ajakirjanduse, raadio ja teiste analoogiliste organisatsioonide vahelesegamist. Sageli nähtub, et küsimuse lahendamine venis töötajate süü tõttu, kodanikele anti ebaõigeid vastuseid, ei selgitatud välja selles süüdiolevad töötajad ega võetud distsiplinaarsele vastutusele.“

Kadrioru EEV-sse saabus 1982. aasta 9 kuu jooksul 367 kaebust. Valdav enamik neist oli seotud remondiga. Palju on korduvaid pöördumisi. Kodanike suulised palved on paraku vaid osaliselt registreeritud — kirjas on need, kes juhataja vastuvõtul käinud. Vastused suulistele pöördumistele puuduvad.

Näiteks käis 5. juulil 1982 juhataja R. Möldri vastuvõtul kodanik Nõmmistu. Ta oli oodanud juba kaks aastat katuse remonti. Kuigi tõrvapapiga kaetud katuste parandamine ei tohiks olla eriline probleem, ei antud kodanik Nõmmistule ka nüüd mingeid täpseid lubadusi Konkreetset vastust ei saanud ka kodanik Naissaar, kes ka juhataja vastuvõtul käis.

Ei saa öelda, et Kadrioru EEV-s kodanike kaebustega ei tegelda. Paksud kaustad on pungil — iga avalduse küljes hulk pabereid selle kohta, et remont on edasi lükatud. Ametnikud, kes tunnevad seadust, lahendavad avaldusi lihtsalt — tuleb korrapäraselt saata uusi lubadusi!

Prokuratuuri esildises on järgmine näide. 13. mail 1982 esitas kaebuse A. Vaskmaa. Avalduse katuse remontimiseks ja maja värvimiseks olla ta andnud juba 1981. aasta aprillis. Sama aasta sügisel tuletas ta ametimeestele oma palvet meelde. Aprillis antud avaldust ei leitud, kuid soov lubati rahuldada 1982. aasta kevadel. Mullu aprillis pöördus A. Vaskmaa juhataja poole, kes lubas tulla kohapeale olukorraga tutvuma. Paar nädalat hiljem juhataja oma lubadust ei mäletanud. Lõpuks sai A. Vaskmaa siiski vastuse — katus tehakse korda 1982. aasta III kvartalis. Kontrollimisel selgus, et katus oli endiselt remontimata. Alles novembri lõpul, pärast prokuratuuri esildise saabumist, tehti katus lõpuks korda.

Pikale veninud lugusid on teisigi. S. Gronimov läkitas oma esimese palve teele 1981. aasta lõpul. Pärast mitmeid lubadusi ja edasilükkamisi sai katus 1982. aasta lõpul remonditud. Poolteist aastat ootas katuse parandamist J. Beloussov. O. Nõgese avalduse rahuldamine võttis sama palju aega, kuigi sisuliselt oli tegu vaid sanitaarremondiga. Vastuseks E. Kapitsa avaldusele (11. oktoobrist 1981) läkitas juhataja asetäitja S. Sehovtseva 4. augustil 1982 teate, et katus on korda tehtud. Viimane endine, katus ei pea vett. Mingeid kord käis E. Kapitsa juhataja vastuvõtul 22. novembril, mure oli tal lubadusi talle ei antud.

27. aprillil 1982. aastal kirjutatud avalduses kurtis H. Küttik, et 13. aprillil lubati talle koju saata torulukksepp, ent viimane jäi tulemata. Hiljem lubati veel mitmel korral, kuid jällegi tulemusteta. 19. aprillil kaks meest tulid, kuid H. Küttiku arvates olid nad purjus, neil polnud tööriistugi kaasas. EEV juhtkond ei võtnud süüdlaste mõjutamiseks midagi ette, mehi ei karistatud.

Nii võib tekkida küsimus — milleks sellise uhke ja pika nimega asutus üldse eksisteerib? Kas elamute ekspluateerimiseks ja korrashoidmiseks, nagu nimetusest järeldada võib? Kuid sellega ei vaevu vähemasti Kadrioru Elamuekspluatatsioonivalitsus nõuetekohaselt tegelema. Inimesed käivad, paluvad, kaebavad . . . Või on ehk tõesti tegemist n.ö. asjaga iseeneses, asutusega, kes eksisteerib ainult iseenda pärast?

PIKKER / S. Piirmets

Uued postitariifid kinnitati

OTTAWA — Kanada valitsus kinnitas kontroversiaalse Kanada postivalitsuse ettepaneku postitariifide tõstmiseks 2 centi kirjalt ja peaaegu igasuguselt muult postiteeninduselt. Uute normide kinnitamisel ütles Kanada riigitulude minister Perrin Beatty, et tulevikus ei tehta enam uusi tariifide kõrgendusi kui postiteenindus pole näidanud paranemist.

Postitariifide tõstmisega suureneb Kanada postivalitsuse sissetulek 172 miljonit dollarit aastas. Uued normid hakkasid kehtima möödunud esmaspäevast, 24. juunist.

Uued tariifid on nüüd: esimese klassi kiri Kanadas tõusis seniselt 32 cendilt 34-le, kirjad USA-sse seniselt 37-lt 39-le, kuna teistesse riikidesse saadetavad kirjad tõusid 68-le cendile seniselt 64-lt, arvestades miinimumraskust 20 grammi. Registreeritud post tõusis $2.46-le, lisaks tavaline postinorm. Spetsiaalsaadetis $1.06—17 $1.25-le pakkidelt ja $1.96 kirjadelt.

Mitteküllaldaselt margistatud postisaadetised saadetakse saatjale tagasi. Aadressimuudatused, mis seni maksid $1.59 kolmeks kuuks on uute normide kohaselt $9.50 neljaks kuuks. Aadressimuudatuste teatamise kaardid, mis seni olid tasuta, maksavad nüüd 34 centi. Muudatused hõlmavad ka igasuguseid muid postitariifi alasid, millest osa hakkasid ja teine osa hakkavad hiljem kehtima.

Canadian Federation of Independent Business esimees ütles, et „postivalitsus sai auhinna halva teeninduse ja viletsa produktiivsuse eest“, ennustades suurt tagasiminekut nende tegevuses.

„VABA EESTLANE“ on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!